

Radboud University

De Sturende Kracht van de Media: Framing van Migratie in de Nederlandse Pers

Een discoursanalyse van framingverschillen tussen linkse en rechtse media en de representatie van etnische migrantengroepen rond de Tweede Kamerverkiezingen van 2023

The Driving Power of Media: Framing Migration in Dutch Press - A Discourse Analysis of Framing Differences between Left- and Right-wing Media and the Representation of Ethnic Migrant Groups around the 2023 Parliamentary Elections

Masterscriptie

Masterscriptie (LET-CIWM412)

MA Communicatie & Beïnvloeding

Faculteit der Letteren | Radboud Universiteit

Auteur: G.G.A. Schoonen

Studentnummer: S1098865

Supervisor: dr. I.H.E. Hendrickx

Tweede lezer: dr. L. Hogeweg

Datum: 14 augustus 2024

Aantal woorden: 10.995

Samenvatting

Media hebben een grote invloed op hoe maatschappelijke kwesties worden gepresenteerd. Journalisten kunnen door middel van *framing* namelijk selectief bepaalde aspecten van een onderwerp belichten, met als doel de publieke opinie te sturen. De politieke oriëntatie van een medium speelt daarbij een grote rol en kan de manier van framing in nieuwsberichten sterk beïnvloeden. Dit roept vragen op over hoe relevante maatschappelijke onderwerpen, zoals migratie, anders worden geframed in linkse en rechtse media. Huidig onderzoek had als doel om te analyseren over welke verschillende etnische migrantengroepen de media spreken rond de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2023 (oktober 2023 t/m mei 2024) (RQ1), en in hoeverre linkse en rechtse media verschillende frames gebruiken in hun berichtgeving (RQ2). Hierbij werd onderscheid gemaakt in het islam-als-bedreiging-frame, het beperkingsframe, het slachtofferframe, het multicultureel frame, het emancipatieframe en het humaniteitsframe. Om dit te onderzoeken, werd een corpusanalyse uitgevoerd. Hiervoor werden nieuwsberichten verzameld uit de vier meest gelezen kranten van Nederland: De Telegraaf, het Algemeen Dagblad, Trouw en de Volkskrant ($n = 214$).

De resultaten van het onderzoek hebben aangetoond dat er in de onderzochte nieuwsberichten grotendeels gebruik werd gemaakt van overkoepelende termen zoals *'asielzoeker'* in plaats van te spreken over specifieke etniciteiten. Echter, toch kwamen er twee groepen duidelijk in de analyse naar voren: (etnisch) islamitische groepen en Oekraïners. Er werd een sterke associatie gevonden tussen (etnisch) islamitische groepen en het islam-als-bedreiging-frame. Voor Oekraïners werden geen significante verbanden gevonden met een van de frames. Verder kwam het beperkingsframe het meest voor in zowel linkse als rechtse media, met voornamelijk een focus op de negatieve gevolgen van migrantengroepen voor de Nederlandse economie en maatschappij. Daarnaast was er alleen een significant verschil tussen linkse en rechtse media voor het slachtofferframe: linkse kranten gebruikten dit frame vaker dan rechtse kranten.

Daarmee toont het onderzoek aan dat linkse en rechtse kranten grotendeels vergelijkbare framing gebruiken en in hun berichtgeving vaak generaliseren over migrantengroepen. Daarnaast dragen media mogelijk bij aan het stereotyperen van (etnisch) islamitische groepen door hen vaak te associëren met dreiging. De studie bespreekt verder de implicaties, de beperkingen en doet enkele suggesties voor vervolgonderzoek.

Trefwoorden: Framing, migratie, etnische groepen, media, verkiezingen, politieke framing.

Inleiding

De afgelopen decennia is het politieke en maatschappelijke debat omtrent immigratie en integratie in Nederland aanzienlijk veranderd. Waar de Nederlandse media in de jaren negentig nog nauwelijks aandacht besteedden aan migratievraagstukken, is er sinds het begin van de 21^e eeuw een sterke opmars te zien in de berichtgeving (Pakes, 2006; Sniderman & Hagendoorn, 2009). Deze toegenomen media-aandacht kan worden verklaard door gebeurtenissen zoals 9/11 en de moord op filmmaker Theo van Gogh door een radicale islamist, evenals de rol van voormalig politicus Pim Fortuyn, die het migratievraagstuk prominent op de politieke agenda bracht (D’Haenens & Bink, 2007). Sindsdien is het perspectief van multiculturalisme aanzienlijk verschoven naar een meer restrictief standpunt met betrekking tot de opvang van vluchtelingen en asielzoekers in Nederland (Vliegthart, 2007). Daarnaast hebben de successen van extreemrechtse groeperingen in West-Europa ertoe geleid dat het beperken van migrantengroepen een prominente plaats heeft gekregen op de politieke agenda, wat heeft gezorgd voor een algehele afname van de steun voor migratie in Europa (Mudde, 2016).

Ook Nederland lijkt na de riante overwinning van Geert Wilders bij de nationale parlementaire verkiezingen van 2023 een geheel nieuwe koers te gaan varen op het gebied van migratie. Meerdere malen hebben we de heer Wilders horen spreken over de ‘asieltsunami’ die op Nederland af komt, de zorgelijke islamisering van de maatschappij en het pleiten voor een algehele asielstop. De komende jaren zal zijn partij (de Partij voor de Vrijheid) samen met drie andere formerende partijen (VVD, NSC, BBB) proberen zijn belangrijkste speerpunten te realiseren. Het opgestelde hoofdlijnenakkoord, dat uiteindelijk moet leiden tot een regeerakkoord, spreekt dan ook over “het strengste toelatingsregime voor asiel en het omvangrijkste pakket voor grip op migratie ooit” (Noordzij et al., 2024).

Belangrijke onderwerpen op de politieke agenda kunnen invloed uitoefenen op de berichtgeving in de media (Kleinnijenhuis & Rietberg, 1995). De manier waarop de media vervolgens besluiten een boodschap in te steken, wordt ook wel *framing* genoemd. Framing wordt omschreven als het proces waarbij de media selectief bepaalde aspecten van een boodschap belichten (Entman, 1993; Scheufele, 1999), bijvoorbeeld door de nadruk te leggen op de negatieve in plaats van de positieve aspecten van migratie. Dit framing-effect is zeer effectief gebleken, omdat slechts kleine taalkundige wijzigingen in de manier waarop een kwestie in de media wordt gepresenteerd, een aanzienlijke verandering kan teweegbrengen in de meningen, attitudes en het gedrag van mensen (Chong & Druckman, 2007; Estrada et al.,

2016). Wanneer we dit bekijken voor hoe de media berichten over migrantengroepen, is er een algemene trend te zien dat sommige media deze groepen vaak op een negatieve manier afschilderen als afwijkenden in de samenleving of hen in verband brengen met criminaliteit (Farris & Mohamed, 2018). Dit kan resulteren in versterkte vooroordelen en stereotiepe attitudes ten opzichte van migrantengroepen (Rucker et al., 2019; Schemer, 2012). Aan de andere kant kan het herhaaldelijk benadrukken van positieve verhalen over migrantengroepen in de media, zoals hun goede arbeidsethos of hun positieve bijdrage aan de samenleving, juist leiden tot minder negatieve stereotiepe attitudes tegenover deze groepen (Schemer, 2012).

Deze keuze in framing kan echter afhankelijk zijn van de onderliggende politieke kleur van een medium. Media kunnen namelijk de neiging hebben standpunten over te nemen die aansluiten bij hun politieke ideologie, die in Nederland als links of rechts wordt gecategoriseerd (Vliegthart, 2007). Een rechtse populaire krant zoals *De Telegraaf* schrijft bijvoorbeeld anders dan een linkse kwaliteitskrant zoals *de Trouw*. Bovendien heeft voorgaand onderzoek aangetoond dat rechtse media in het kader van migratie ook anders spreken over migrantengroepen dan linkse media (Brouwer et al., 2017; Nelson & Davis-Wiley, 2018).

Huidig onderzoek voert een discoursanalyse uit naar de framing van de migratiekwessie in de Nederlandse media in de periode rond de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2023 (oktober 2023 t/m mei 2024). Het bestuderen van deze tijdsperiode is relevant, omdat migratie een van de centrale onderwerpen was van deze verkiezingen, mede door de val van het vorige kabinet Rutte-IV over het asielbeleid op 7 juli 2023. Daarmee kan dit onderzoek interessante inzichten bieden over hoe een belangrijk maatschappelijk thema wordt geframed door de Nederlandse media in tijden van verkiezingen. Dit onderzoek richt zich specifiek op de frames die in verkiezingsgerelateerde artikelen over migratie en asielbeleid worden gebruikt door zowel linkse (*De Volkskrant/Trouw*) als rechtse (*Algemeen Dagblad/De Telegraaf*) media. Het analyseert de verschillen in framing tussen deze media en identificeert de focusgebieden van de frames middels subframes. Hierdoor wordt duidelijk hoe migrantengroepen in deze tijdsperiode in de media werden gepresenteerd. Daarnaast wordt onderzocht over welke etnische groepen de media spreken en hoe deze etnische groepen vervolgens worden geframed.

Theoretisch kader

Het concept van framing kent verschillende toepassingen vanuit diverse disciplines, zoals de psychologie en de sociologie. Een veelgebruikte psychologische theorie is bijvoorbeeld de *Prospect Theory* van Kahneman en Tversky (1988). Deze theorie geeft inzicht in hoe mensen omgaan met beslissingen, afhankelijk van de mate van winst of verlies. Doorgaans zijn mensen daarbij afkerig van risico's in een situatie waarbij winst kan worden geboekt, maar zijn zij geneigd risico's te nemen als verlies dreigt (Kahneman & Tversky, 1988). De inzichten uit deze theorie worden uitgebreid ingezet voor het beïnvloeden van gedrag, bijvoorbeeld binnen de gezondheidscommunicatie. Zo blijkt uit onderzoek dat het benadrukken van de positieve gevolgen van gewenst gezondheidsgedrag (in termen van winst) effectiever is voor het bevorderen van preventiegedrag, terwijl frames waarin de nadruk ligt op de negatieve gevolgen effectiever zijn voor detectiegedrag (Gallagher & Updegraff, 2012).

Vanuit de sociologie wordt framing gezien als de wijze waarop mensen interpretatieve schema's toepassen om nieuwe binnenkomende informatie te begrijpen (Goffman, 1974). Kennis van deze concepten en theorieën vanuit de psychologie en de sociologie kan helpen te begrijpen hoe framing in de media werkt. Media kunnen bijvoorbeeld in hun berichtgeving nadruk leggen op de potentiële risico's van een situatie, wat vervolgens de verliesaversie kan activeren. Hierdoor zijn mensen eerder geneigd actie te ondernemen en hebben zij een hogere bereidheid om risicovol gedrag te vertonen (Kahneman & Tversky, 1988).

Andere bekende communicatietheorieën die in relatie staan tot framing zijn *agenda-setting* en *priming* (McCombs et al., 2013; Scheufele & Tewksbury, 2006). De agenda-settingtheorie suggereert dat de media de mogelijkheid hebben de publieke agenda te bepalen door langdurige aandacht te besteden aan een bepaald onderwerp (McCombs et al., 2013). Door deze media-aandacht komen percepties en gevoelens met betrekking tot het uitgelichte onderwerp prominent naar voren in de gedachten van mensen, wat laat zien dat media invloed kunnen uitoefenen op waarover mensen communiceren en nadenken (McCombs et al., 2013). *Priming* wordt daarnaast gezien als een uitbreiding van *agenda-setting* en verklaart hoe blootstelling aan een stimulus mentale representaties en associaties activeert (Schröder & Thagard, 2013; Smith, 1998). Dit priming-effect kan de relatie tussen framing in de media en de attitudes van mensen verklaren (Scheufele & Tewksbury, 2006; Wright et al., 2019). In de context van migratiekwesities kan bijvoorbeeld een frequente blootstelling aan een

mediaframe waarin migrantengroepen in verband worden gebracht met criminaliteit negatieve associaties primen, die vervolgens de percepties van mensen ten opzichte van deze groepen kunnen beïnvloeden (Merolla et al., 2013). Hierbij speelt de wijze waarop informatie wordt gepresenteerd een cruciale rol in hoe ontvangers nieuws interpreteren en begrijpen (D'Angelo, 2017; De Vreese, 2005; Price et al., 1997).

De manier waarop deze informatie wordt gepresenteerd, wordt doorgaans gerealiseerd door taalkundige keuzes te maken, zoals het gebruik van metaforen, aandachttrekkende (sub)koppen en quotes (Boeynaems et al., 2017; Tankard, 2001). Dergelijke keuzes kunnen de interpretatie en perceptie van de informatie sterk beïnvloeden. Bovendien kan framing door middel van taal zo invloed hebben op het interne cognitieve systeem, dat zich kenmerkt door zijn aanzienlijke capaciteitsbeperkingen. Een taalkundig frame zorgt er namelijk voor dat de aandacht van mensen in een specifieke richting wordt gestuurd (Keren, 2012).

Binnen het bestaande discours over migratie is een duidelijke trend te zien van negatieve framing, waarbij migrantengroepen vaak geassocieerd worden met criminaliteit en als een algemene bedreiging voor de maatschappij worden beschouwd (Brouwer et al., 2017; Vliegenthart, 2007). De media gebruiken hierbij doorgaans negatieve terminologie wanneer zij spreken over migrantengroepen, zoals *'illegale vluchteling'* of *'crimineel'* (Brouwer et al., 2017; Merolla et al., 2013; Nelson & Davis-Wiley, 2018). Dergelijke negatieve groepslabels kunnen stereotypen versterken en zorgen voor meer vooroordelen (Merolla et al., 2013), wat kan leiden tot een risico op discriminatie (Dovidio et al., 2010). De taal die de media kiezen in hun berichtgeving, speelt dus een cruciale rol in hoe een frame wordt neergezet en is daarmee bepalend of de positieve of negatieve aspecten van een issue worden belicht.

Reny en Manzano (2016) ontdekten bijvoorbeeld dat wanneer mensen werden blootgesteld aan positieve primes van een groep, zoals vriendelijk of hartelijk, ze eerder geneigd waren om te geloven dat deze positieve eigenschappen daadwerkelijk van toepassing waren op die groep. Hetzelfde geldt voor negatieve primes; wanneer mensen hieraan werden blootgesteld, waren ze eerder geneigd om stereotypen over die groep te geloven. Daarnaast toont onderzoek van Schemer (2012) aan dat hoe meer positief nieuws mensen ontvingen over immigranten, hoe minder ontevredenheid en stereotiepe opvattingen ze ten opzichte van deze groepen vertoonden. Dit illustreert de kracht van de media en het vermogen van framing om attitudes en stereotypen ten opzichte van groepen mensen te beïnvloeden.

Een verdere verklaring voor dit verschijnsel kan worden gevonden in de *Cultivation Theory* van George Gerbner (1998). Deze theorie stelt dat een langdurige en frequente blootstelling aan bepaalde boodschappen in de media de percepties, overtuigingen en

individuele en maatschappelijke waarden van mensen kan beïnvloeden. Media die dus vooral negatief berichten over migrantengroepen, kunnen op deze manier een beeld achterlaten bij mensen dat niet overeenkomt met de werkelijkheid (Shrum, 2017).

Echter, de perceptie en attitude van mensen ten opzichte van migrantengroepen kan verschillen afhankelijk van de etnische identiteit van de binnenkomende groepen (Hellwig & Sinno, 2016). Zo krijgen islamitische groepen doorgaans in veel sterkere mate te maken met vooroordelen dan andere etnische groepen. Moslims worden bijvoorbeeld vaak afgeschilderd als een bedreiging voor de samenleving en daarbij geassocieerd met agressiviteit, gewelddadigheid en primitiviteit (Esses et al., 2013; Taras, 2013; Vliegthart, 2007). De media spreken zelfs over moslimmannen als onredelijke fundamentalisten en associëren de hidjab bij vrouwelijke moslims als een symbool voor vrouwenonderdrukking (Jackson, 2010). Daartegenover hebben mensen doorgaans een positievere houding ten opzichte van migrantengroepen die uit rijkere en/of Europese landen komen en dezelfde etniciteit delen als de autochtone bevolking (De Coninck, 2019).

Onderzoek heeft bovendien aangetoond dat emoties een belangrijke rol kunnen spelen bij framing, omdat frames verschillende emotionele reacties bij het publiek kunnen activeren (Aarøe, 2011; Lecheler et al., 2015). In lijn met eerdere bevindingen van Hellwig en Sinno (2016) stelt Brader (2008) bijvoorbeeld dat publieke weerstand ten opzichte van immigratie afhankelijk kan zijn van de etnische of raciale identiteit van de migrantengroep. Zo rapporteerden Amerikaanse deelnemers een hogere mate van weerstand tegenover Latino-immigranten dan tegen Europese immigranten, wat voornamelijk werd veroorzaakt doordat de groepssignalen van Latino-immigranten emoties zoals angst triggerden (Brader et al., 2008). Deze opgewekte angst kan ervoor zorgen dat mensen sneller terugvallen op stereotiepe ideeën over deze groepen (Brader et al., 2008). Daarnaast toonde Verkuyten (2004) aan dat het stimuleren van gevoelens van sympathie, in tegenstelling tot het stimuleren van gevoelens van woede, een positieve invloed had op het steunen van immigratiebeleid. Dit laat zien dat de framing die de media kiest een belangrijke rol speelt, omdat het emoties kan triggeren die vervolgens de percepties van mensen over etnische groepen kan beïnvloeden.

Binnen het Nederlandse migratiediscours hebben Vliegthart en Roggeband (2007) vijf issue-specifieke frames gevonden hoe migratiekwesties in de Nederlandse media werden gepresenteerd in de periode 1995-2004: het multicultureel frame, het emancipatieframe, het slachtofferframe, het beperkingsframe en het islam-als-bedreiging-frame (Vliegthart & Roggeband, 2007). Het multicultureel frame en het emancipatieframe worden hierin gezien als positieve frames. Het multicultureel frame kenmerkt zich met name doordat het

migratiekwesties belicht op een positieve manier, waarin de (culturele) diversiteit wordt gezien als een belangrijke factor die de kwaliteit van de samenleving verbetert (Vliegthart & Roggeband, 2007). Daarnaast focust het emancipatieframe zich juist meer op de achterstand van migrantengroepen op het gebied van (maatschappelijke) participatie en hoe zowel de overheid als migrantengroepen zelf kunnen bijdragen aan het faciliteren van goede integratie en emancipatie, bijvoorbeeld door het verlenen of verkrijgen van toegang tot de arbeidsmarkt (Vliegthart & Roggeband, 2007). Een ander positief frame dat niet aanwezig was in de frame-set van Vliegthart en Roggeband (2007), maar dat in het kader van migratie relevant is omdat het tijdens de vluchtelingencrisis in 2015 vaak in de media voorkwam, is het humaniteitsframe. Dit frame benadrukt hoe de lokale bevolking vrijwillig ondersteuning biedt en bijdraagt aan een gastvrije cultuur voor migrantengroepen (Greussing & Boomgaarden, 2017). Hoewel het humaniteitsframe overeenkomsten vertoont met het multicultureel frame, biedt dit frame een waardevolle nuance. Het multicultureel frame richt zich namelijk meer op de positieve impact van migrantengroepen op de samenleving, terwijl het humaniteitsframe zich concentreert op de rol van de samenleving in het bieden van ondersteuning (Greussing & Boomgaarden, 2017).

Daartegenover worden het slachtofferframe, het beperkingsframe en het islam-als-bedreiging-frame meer gezien als negatieve frames. Het slachtofferframe belicht in de berichtgeving met name de moeilijke omstandigheden van migrantengroepen en schildert hen af als hulpbehoevenden of als slachtoffers die in hun bestaan worden beperkt door de dominante cultuur van de groep (Van Gorp, 2005; Vliegthart & Roggeband, 2007). Daarnaast kenmerkt het beperkingsframe zich doordat het migrantengroepen afschildert als een probleem voor de Nederlandse samenleving. Dit komt doordat deze groepen enerzijds vaak niet economisch onafhankelijk zijn (Vliegthart & Roggeband, 2007). Echter, naast deze economische afhankelijkheid kunnen migrantengroepen ook een probleem vormen omdat ze de neiging hebben vast te houden aan hun eigen denkbeelden en levenswijzen. Dit kan vervolgens zorgen voor spanning, omdat deze normen en waarden mogelijk niet overeenkomen met die van de Nederlandse cultuur. Verder focust het islam-als-bedreiging-frame zich specifiek op de cultuur en religie van migrantengroepen. Hierbij wordt vooral de islam als problematisch ervaren. Zo presenteert dit frame de islam als een bedreiging voor belangrijke westerse waarden, zoals de vrijheid van meningsuiting, gendergelijkheid, de scheiding van kerk en staat, en tolerantie tegenover homoseksualiteit (Vliegthart & Roggeband, 2007).

Uit de bevindingen uit een discoursanalyse van Vliegenthart (2007) blijkt dat het multicultureel frame aan het einde van de 20^e eeuw (1998-2000) dominant was in Nederland. Na de terroristische aanvallen op 9/11 nam het aantal kranten dat de focus legde op de islam als een bedreiging voor de westerse wereld echter vanaf het begin van de 21^e eeuw weer sterk toe (Vliegenthart, 2007). Sindsdien is het multiculturele perspectief steeds meer vervangen door een strikter beleid, waarbij de nadruk verschoof van integratie naar assimilatie (Duyvendak & Scholten, 2012). Dit heeft sinds 2002 geleid tot een sterke oververtegenwoordiging van het islam-als-bedreiging-frame in de Nederlandse media (Vliegenthart, 2007).

De manier waarop verschillende migrantengroepen worden geframed in de media kan echter variëren afhankelijk van de politieke oriëntatie (links vs. rechts) van het medium (Brouwer et al., 2017; Vliegenthart, 2007). Hierbij kenmerkt een linkse ideologie zich doorgaans door een actieve overheid die zich bezighoudt met onderwerpen zoals milieu, sociale zekerheid en het oplossen van werkloosheid (Walgrave et al., 2012), terwijl de voorkeur voor een passieve overheid met aandacht voor kwesties zoals belastingen, immigratie en de bestrijding van criminaliteit kenmerkend is voor een rechtse ideologie.

Uit onderzoek van Nelson en Davis-Wiley (2018) blijkt dat rechtse media significant vaker gebruikmaken van negatieve (criminaliserende) frames, zoals *'illegale immigrant'* en/of *'illegale vreemdeling'*. Deze bevindingen komen overeen met die van Brouwer et al. (2017), die aan de hand van een corpusanalyse onderzochten hoe ongeautoriseerde migranten werden gerepresenteerd in Nederlandse kranten (1999-2013). Uit het onderzoek bleek dat er aanzienlijke verschillen waren tussen linkse en rechtse kranten in de manier waarop migranten werden gerepresenteerd. Zo kwamen misdaadgerelateerde termen zoals *'crimineel'*, *'criminelen'*, *'politie'* en *'gearresteerd'* drie tot vier keer vaker voor in rechtse kranten, zoals het Algemeen Dagblad en De Telegraaf. Daarnaast gebruikten rechtse kranten vaker het negatieve islam-als-bedreiging-frame bij de representatie van migrantengroepen, terwijl linkse kranten eerder het positieve emancipatieframe of het multicultureel frame gebruikten (Vliegenthart, 2007). Dit maakt het aannemelijk dat rechtse media in hun berichtgeving meer gebruikmaken van negatieve framing, waarbij de nadruk meer wordt gelegd op criminalisering en de negatieve gevolgen van migrantengroepen voor de economie en de maatschappij. Linkse media daarentegen richten zich mogelijk meer op positieve framing, met een sterkere focus op multiculturalisme, emancipatie en een humanitaire opvang van migrantengroepen.

Huidig onderzoek geeft een uitbreiding op het reeds bestaande onderzoek over de framing van migrantengroepen in het Nederlandse discours (zie Bos et al., 2016; Brouwer et al., 2017; Schoor & Viola, 2023; Vliegenthart, 2007; Vliegenthart & Roggeband, 2007). Het concentreert zich vooral op de aanwezige issue-specifieke frames en de verschillen in framing tussen linkse en rechtse media. Hoewel eerdere studies aanzienlijke verschillen hebben aangetoond in framing tussen linkse en rechtse media (Brouwer et al., 2017; Nelson & David-Wiley, 2018), zijn er tot nu toe nog weinig mediastudies gedaan die onderzoek doen naar hoe verschillende etnische groepen in de media worden geframed. Door te onderzoeken hoe de media verschillende etnische groepen framen, kunnen we beter begrijpen hoe dit de publieke perceptie van deze groepen beïnvloedt. Ook kan dit verklaren waarom bepaalde stereotypes en vooroordelen meer voorkomen bij specifieke etnische groepen. Dit maakt de huidige analyse meer een taalkundige analyse, terwijl het onderzoek van Vliegenthart en Roggeband (2007) vooral een politieke analyse was die de relatie tussen mediaframing en framing in het parlement onderzocht. Daarnaast voerden eerdere studies vaak een analyse uit over meerdere jaren (Brouwer et al., 2017; Vliegenthart & Roggeband, 2007), terwijl huidig onderzoek zich concentreert op één specifieke gebeurtenis: de periode rond de Tweede Kamerverkiezingen van 2023 (oktober 2023 t/m mei 2024).

Verder is de frame-set in dit onderzoek gebaseerd op de frames die aanwezig waren in het Nederlandse politieke debat over immigratie en integratie in de periode 1995-2004 (het multicultureel frame, het emancipatieframe, het slachtofferframe, het beperkingsframe en het islam-als-bedreiging-frame) (Vliegenthart & Roggeband, 2007). Hoewel dit onderzoek inmiddels verouderd is, kan het gebruik van dezelfde frame-set inzicht geven in of de destijds gebruikte frames nog steeds relevant zijn voor de huidige situatie, of dat er mogelijk verschuivingen of andere verhoudingen zijn bij het gebruik van deze frames.

Echter, de issue-specifieke frames geven slechts een algemeen beeld van hoe migrantengroepen in de media worden gepresenteerd. Het beperkingsframe en het islam-als-bedreiging-frame belichten bijvoorbeeld de problemen of dreigingen die migrantengroepen voor de maatschappij zouden vormen, maar verduidelijken niet specifiek wat deze problemen of dreigingen inhouden. Daarom voert dit onderzoek, aanvullend op de issue-specifieke frames, ook een analyse uit naar de onderliggende subframes, zoals criminalisering, slachtofferschap of de positieve/negatieve economische en maatschappelijke gevolgen van migrantengroepen. Door deze subframes mee te nemen in de analyse, kan er een beter beeld worden verkregen over hoe verschillende etnische migrantengroepen in de media worden geframed tijdens een verkiezingsperiode.

Het framingproces rond verkiezingsperiodes is bovendien erg dynamisch. Zo is er in de weken voorafgaand aan de verkiezingen doorgaans meer aandacht in de media voor de frames die veel (prominente) politici in het parlement gebruiken om hun boodschap over te brengen. Daarnaast kunnen verkiezingswinsten resulteren in meer legitimiteit voor de framing van de winnende partij, wat op zijn beurt zorgt dat dit frame zowel in de politiek als in de media vaker wordt gebruikt (Vliegthart & Roggeband, 2007). In lijn met de besproken literatuur en de verkiezingsoverwinning van de PVV wordt verwacht dat het sentiment rondom de representatie van migrantengroepen in de Nederlandse media vooral negatief is en wordt gedomineerd door negatieve framing (slachtofferframe, beperkingsframe, islam-als-bedreiging-frame). Dit kan echter variëren afhankelijk van de politieke oriëntatie (links vs. rechts) van het medium, aangezien uit de literatuur blijkt dat er aanzienlijke verschillen zijn in framing tussen linkse en rechtse media (Brouwer et al., 2012; Vliegthart, 2007). Om deze verwachtingen te toetsen, zijn de volgende onderzoeksvragen, deelvragen en hypothesen opgesteld:

RQ1: Hoe worden verschillende etnische migrantengroepen in de Nederlandse media rond de Tweede Kamerverkiezingen van 2023 besproken?

RQ2: Welke issue-specifieke frames gebruiken linkse en rechtse media in hun berichtgeving over de migratiekwestie rond de Tweede Kamerverkiezingen van 2023?

- **Deelvraag 1:** Welke subframes, zoals criminalisering of de economische en maatschappelijke gevolgen, worden door linkse en rechtse media gebruikt in hun berichtgeving over de migratiekwestie rond de Tweede Kamerverkiezingen van 2023?
- **H1:** Rechtse media gebruiken vaker het islam-als-bedreiging-frame (H1a), het beperkingsframe (H1b) en het slachtofferframe (H1c) in hun berichtgeving, terwijl ze minder vaak gebruikmaken van het emancipatieframe (H1d), het multicultureel frame (H1e) en het humaniteitsframe (H1f);
- **H2:** Linkse media gebruiken vaker het multicultureel frame (H2a), het emancipatieframe (H2b) en het humaniteitsframe (H2c) in hun berichtgeving, terwijl ze minder vaak gebruikmaken van het islam-als-bedreiging-frame (H2d), het beperkingsframe (H2e) en het slachtofferframe (H2f).

Methode

Materiaal

Om een beter begrip te krijgen van de framing rondom de migratiekwestie in de context van de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2023, werd een corpusanalyse uitgevoerd voor de periode van 1 oktober 2023 tot en met 30 april 2024. Voor deze analyse werden krantenartikelen geanalyseerd, afkomstig uit de vier meest gelezen kranten van Nederland: het Algemeen Dagblad (AD), De Telegraaf, de Volkskrant en Trouw (Bakker & Scholten, 2003). Het Algemeen Dagblad en De Telegraaf worden beschouwd als populaire kranten met een rechtse signatuur en worden doorgaans meer gelezen door mensen met een lager opleidingsniveau (Bakker & Scholten, 2003). Daarentegen wordt de Volkskrant, die oorspronkelijk een katholieke achtergrond heeft, tegenwoordig gekenmerkt als een kwaliteitskrant met een linkse signatuur (Vliegthart, 2007). Trouw is eveneens een linkse kwaliteitskrant, bekend als protestant-progressief, en richt zich vooral op religie en problemen in derdewereldlanden (Van der Eijk, 2000; Vliegthart, 2007).

Er werd gekozen voor kranten omdat de archieven van zowel historische als recente kranten toegankelijk zijn via websites zoals Delpher en LexisNexis. Dit maakt het proces van dataverzameling eenvoudiger en transparanter. Bovendien leest ongeveer driekwart van de Nederlanders (75 procent) nog steeds nieuwsberichten, kranten of nieuwsbladen via het internet (Arends, 2023). Dit toont aan dat het bestuderen van nieuwsberichten in (online) kranten nog steeds relevant is.

Bij de selectie van het corpus werd dan ook gebruikgemaakt van de website LexisNexis. De nieuwsberichten werden geselecteerd via een aselechte enkelvoudige steekproef (*simple random sampling*) om een hogere generaliseerbaarheid te garanderen. Op basis van verschillende zoektermen (zie 'Procedure') werden in eerste instantie alle nieuwsberichten die naar boven kwamen voor iedere zoekterm in het corpus opgenomen. De selectiecriteria waren dat het nieuwsbericht afkomstig moest zijn uit een van de vier te onderzoeken kranten (*Algemeen Dagblad, De Telegraaf, de Volkskrant, Trouw*), inhoudelijk betrekking moest hebben op de migratiekwestie in een Nederlandse verkiezingscontext en maximaal 1.500 woorden mocht bevatten. Hoewel de gemiddelde lengte van online nieuwsberichten tussen de 500 en 800 woorden ligt (NewsWhip, 2013), is er bewust voor gekozen om ook langere nieuwsberichten in het corpus op te nemen. Dit zorgt ervoor dat het corpus representatief is voor de variatie in nieuwsberichtlengtes en maakt bovendien een diepgaandere analyse mogelijk.

In totaal werden 625 nieuwsberichten gevonden in LexisNexis. Na het controleren op duplicaten, woordenaantallen en het uitsluiten van nieuwsberichten die niet relevant waren voor de gewenste context, zoals *‘Moeder Teresa’ van Arnhem geeft in oude garage Henk een tweede: ‘Weet je dat ik van 185 kilo naar 92 ben gegaan?’* en *‘Voorlopig geen compensatie pechgeneratie voor hogere rente’*, bleven er 360 nieuwsberichten over. Vanwege het intensieve proces van handmatig annoteren en labelen van elk artikel, en om de beschikbare tijd voor het onderzoek zo efficiënt mogelijk te benutten, zijn uiteindelijk 214 nieuwsberichten (59.4%) geannoteerd.

De selectieprocedure van de nieuwsberichten in de steekproef kan hierdoor een beperking vormen voor de generaliseerbaarheid en volledigheid van de resultaten in het onderzoek. Desalniettemin is de steekproef nog steeds van voldoende omvang om gedegen uitspraken te doen over de mate van framing in linkse en rechtse media. Daarnaast werden alle nieuwsberichten op artikelniveau geanalyseerd, waardoor een volledig beeld werd verkregen van elk artikel als geheel.

Procedure

Bij de samenstelling van het corpus werd gebruikgemaakt van 18 verschillende zoektermen: *immigrant, immigranten, migrant, migranten, arbeidsmigranten, expats, vluchteling, vluchtelingen, asielzoeker, asielzoekers, nieuwkomer, nieuwkomers, ontheemde, uitgewekene, vreemdeling, landverhuizer, gelukszoeker, statushouders*. Deze zoektermen zijn gebaseerd op bestaande synoniemen voor de term *‘immigrant’*, zoals gebruikt door Charlesworth et al. (2023). Daarnaast zijn extra synoniemen toegevoegd die vaak in de media worden gebruikt om migrantengroepen aan te duiden, zoals *‘gelukszoeker’*, *‘statushouder’* en *‘landverhuizer’*. Er werd gekozen voor dit breed scala aan zoektermen omdat de definities voor verschillende migrantengroepen vaak op kleine punten van elkaar verschillen. Door rekening te houden met deze verschillende benamingen, bevat het corpus een veelzijdigheid aan termen die relevant zijn voor het onderzoek. Bovendien werden de zoekopdrachten uitgevoerd met de bovengenoemde termen voor migrantengroepen gecombineerd met de term *‘verkiezingen’*, om zo relevante zoekresultaten te vinden over het migratievraagstuk in de context van de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2023.

Nieuwsberichten werden geannoteerd op basis van algemene berichtkenmerken, zoals de titel van het artikel, het aantal woorden, het type krant (*Algemeen Dagblad, Telegraaf, Volkskrant, Trouw*) en de ideologie van de krant (links/rechts). Ook werd per nieuwsbericht gecontroleerd op specifieke etniciteiten die werden besproken en de aanwezigheid van issue-

specifieke frames en subframes. Tevens werden relevante citaten toegevoegd ter onderbouwing van de gevonden frames in een nieuwsbericht. De gevonden informatie werd genoteerd in het annotatieschema, dat werd gemaakt via Microsoft Excel.

Verder werd voor het analyseren van de nieuwsberichten een codeboek opgesteld waarin alle variabelen zijn voorzien van operationele definities en voorbeelden (zie bijlage A). De kwaliteit en duidelijkheid van dit codeboek werd getoetst door middel van een proefcodeerronde, waarbij 28% van de data (60 nieuwsberichten) onafhankelijk werd geannoteerd door een tweede codeur. Op basis hiervan werd vervolgens de intercodeursbetrouwbaarheid berekend voor de variabelen ‘issue-specifieke frames’ en ‘subframes’. De resultaten hiervan zijn opgenomen in tabel 1 en 2 en worden later in dit hoofdstuk verder besproken. De variabelen van deze studie worden onderstaand verder toegelicht.

Etniciteit

Per nieuwsbericht werd gecontroleerd welke etniciteiten in het artikel werden besproken. Door dit te doen, kunnen er patronen worden ontdekt hoe de media bepaalde etnische groepen framen. De analyse van de 214 nieuwsberichten toonde aan dat er in slechts 46 nieuwsberichten (21.5%) werd gesproken over specifieke etniciteiten. In plaats daarvan werd er vaker naar migrantengroepen verwezen met algemene termen, zoals ‘vluchteling(en)’, ‘asielzoeker(s)’ en ‘arbeidsmigrant(en)’. Om toch uitspraken te kunnen doen over specifieke etniciteiten, zijn de etniciteiten die in de 46 nieuwsberichten werden gevonden geanalyseerd en op basis van overeenkomsten in twee categorieën ingedeeld voor de verdere analyse. De eerste categorie betreft ‘(etnisch) islamitische groepen’. Deze categorie omvat zowel etniciteiten die vaak de islam als religie aanhangen als etniciteiten die geografisch gezien in islamitische landen wonen. De volgende groepen vallen onder deze categorie: ‘*Islamieten*’, ‘*Moslims*’, ‘*Turken*’, ‘*Marokkanen*’, ‘*Syriërs*’, ‘*Afghanen*’, ‘*Arabieren*’, ‘*Jemenieten*’, ‘*Eritreërs*’ en ‘*Turkse en Marokkaanse Nederlanders*’. Deze categorie kwam in 27 nieuwsberichten (12.6%) naar voren. De tweede categorie betreft de Oekraïense etniciteit. Deze werd in het totale corpus in 9 nieuwsberichten (4.2%) genoemd. Andere etniciteiten die werden gevonden, zoals Polen, kwamen te weinig voor om er een aparte categorie voor te vormen en zijn daarom niet meegenomen in de verdere analyse.

Issue-specifieke frames

Binnen het huidige onderzoek over framing en migratie wordt onderscheid gemaakt in het multicultureel frame, het emancipatieframe, het slachtofferframe, het beperkingsframe, het islam-als-bedreiging-frame en het humaniteitsframe (Greussing & Boomgaarden, 2017; Vliegthart & Roggeband, 2007). Bij het annoteren van de nieuwsberichten in het corpus werd aan elk nieuwsbericht één of meer van bovengenoemde frames toegekend. In het codeboek (zie bijlage A) zijn alle frames voorzien van een operationele definitie.

Subframes

Het in kaart brengen van de subframes die onder de issue-specifieke frames vallen helpen om de focusgebieden van deze frames te begrijpen. Deze subframes zijn deels gebaseerd op bestaand onderzoek van Dumlao et al. (in voorbereiding). Subframes dragen extra argumenten aan die duidelijk maken waar het frame op gericht is ('focusframe'). Issue-specifieke frames zijn namelijk soms algemeen geformuleerd zodat een nadere toespitsing kan helpen. Waar het beperkingsframe bijvoorbeeld in wezen over gaat wordt duidelijk gemaakt door de subframes 'negatieve economische en maatschappelijke gevolgen' en 'criminalisering' te gebruiken. Bij het islam-als-bedreiging-frame zorgen deze zelfde subframes eveneens voor een verduidelijking. Bij het multicultureel frame zorgen de subframes 'positieve economische en maatschappelijke gevolgen' en 'solidariteit en ondersteuning' voor de verdere toespitsing van het frame. Het emancipatieframe wordt ondersteund door de subframes 'positieve economische en maatschappelijke gevolgen' en 'slachtofferschap'¹. Verder wordt het slachtofferframe verduidelijkt door de subframes 'slachtofferschap'², 'solidariteit en ondersteuning' en 'negatieve economische en maatschappelijke gevolgen'. Het humaniteitsframe tenslotte wordt verhelderd door het subframe 'solidariteit en ondersteuning'. In het codeboek (zie bijlage A) zijn alle subframes voorzien van een operationele definitie.

Intercodeursbetrouwbaarheid

Uit tabel 1 en 2 blijkt dat er voor enkele variabelen zeer lage kappa-waarden werden gerapporteerd, ondanks de hoge percentages van overeenstemming tussen de twee codeurs.

¹ Na afloop van de uitvoering van de analyse is duidelijk geworden dat het subframe slachtofferschap uit twee verschillende subframes bestaat, namelijk het subframe 'de vrouw als slachtoffer in een dominante groeps Cultuur' (Bos et al., 2016; Vliegthart, 2007) en het subframe 'de immigrant als slachtoffer van een benarde situatie' (Van Gorp, 2005). In de discussie wordt hier nader op ingegaan.

² Zie vorige noot.

Dit fenomeen kan te wijten zijn aan de ongelijke verdeling van de categorieën (Ja/Nee) en de daaruit voortvloeiende prevalentie van bepaalde variabelen. Prevalentie is een potentieel verschijnsel bij de Cohen's Kappa die corrigeert voor de overeenstemming die op toeval kan berusten (Pols & Bosveld, 2003). Gezien het feit dat de codeurs de aanwezigheid van een issue-specifiek frame en/of subframe in een nieuwsbericht beoordeelden met een dichotome keuzemogelijkheid (ja of nee), en sommige frames nauwelijks in de artikelen voorkwamen, is er een duidelijke ongelijkheid ontstaan in de frequentie van de categorieën 'Ja' en 'Nee'. Hierdoor is de kans op toevallige overeenstemming groter, waardoor de kappa-waarden lager zijn uitgevallen. De beperkingen van Cohen's Kappa zijn te ondervangen door gebruik te maken van andere maatstaven voor de intercodeursbetrouwbaarheid, zoals de Krippendorff's alfa (α) of Gwet's AC1 (γ) (Wongpakaran et al., 2013). Het analyseren van de Krippendorff's alfa (α) wordt echter niet rechtstreeks ondersteund door SPSS. Daarom is een geautomatiseerde macro gedownload ('kalpha.sps'), waarmee in de syntax van SPSS de Krippendorff's alfa kon worden berekend. Deze macro is getest op het multicultureel frame uit de dataset. Uit deze analyse bleek dat de Krippendorff's alfa iets hoger was (.449) dan de kappa-waarde (.444). Omdat deze verschillen gering zijn, zijn de percentages van algemene overeenstemming gebruikt als maatstaf voor de begrijpelijkheid en volledigheid van het codeboek, in plaats van volledig te vertrouwen op de lage kappa-waarden.

Tabel 1

Kappa-waarden (κ), percentages van overeenstemming (%) en p-waarden voor issue-specifieke frames

Variabele	Kappa (κ)	%	<i>p</i>	<i>n</i>
Multicultureel frame	.444	90.0	<.001	60
Emancipatieframe	.405	91.7	<.001	60
Slachtofferframe	.340	81.7	.002	60
Beperkingsframe	.637	85.0	<.001	60
Islam-als-bedreiging-frame	.702	95.0	<.001	60
Humaniteitsframe	.700	88.3	<.001	60

Tabel 2

Kappa-waarden (κ), percentages van overeenstemming (%) en p-waardes voor subframes

Variabele	Kappa (κ)	%	<i>p</i>	<i>n</i>
Criminalisering	.700	95.0	<.001	60
Slachtofferschap	.340	81.7	.002	60
Positieve gevolgen	.838	96.7	<.001	60
Negatieve gevolgen	.530	78.3	<.001	60
Solidariteit en ondersteuning	.682	88.3	<.001	60

Statistische toetsing

Om antwoord te geven op de eerste onderzoeksvraag die onderzocht over welke etnische groepen in de media werd gesproken, werd een frequentieanalyse uitgevoerd. Vervolgens werd voor de vaker voorkomende etnische groepen een categorie gemaakt ('islamitische en etnisch islamitische groepen' en 'Oekraïners'). Voor deze categorieën werd met behulp van een chi-kwadraattoets onderzocht of er een significant verband bestaat tussen deze groepen en bepaalde frames. Voor de tweede onderzoeksvraag, en de bijbehorende deelvraag, werd eerst gekeken naar hoe vaak bepaalde frames voorkwamen aan de hand van frequenties en beschrijvende statistiek. Om te onderzoeken of er een verschil is in framing tussen linkse en rechtse media, werden ook hier meerdere chi-kwadraattoetsen uitgevoerd.

Echter, voordat gebruik kon worden gemaakt van een chi-kwadraattoets, werden eerst de assumpties gecontroleerd. Voor de chi-kwadraattoets betekent dit dat de gegevens op nominaal niveau gemeten moeten zijn, dat de metingen onafhankelijk van elkaar moeten zijn en dat de steekproef voldoende groot genoeg moet zijn zodat de verwachte frequentie voor elke cel minimaal 5 is. Na controle en analyse van de verwachte frequenties in SPSS bleek dat aan deze assumpties werd voldaan. Zo bestaat de data in het onderzoek voornamelijk uit categorische gegevens met een nominaal meetniveau, zijn de observaties in het corpus onafhankelijk van elkaar en zijn alle verwachte frequenties hoger dan 5.

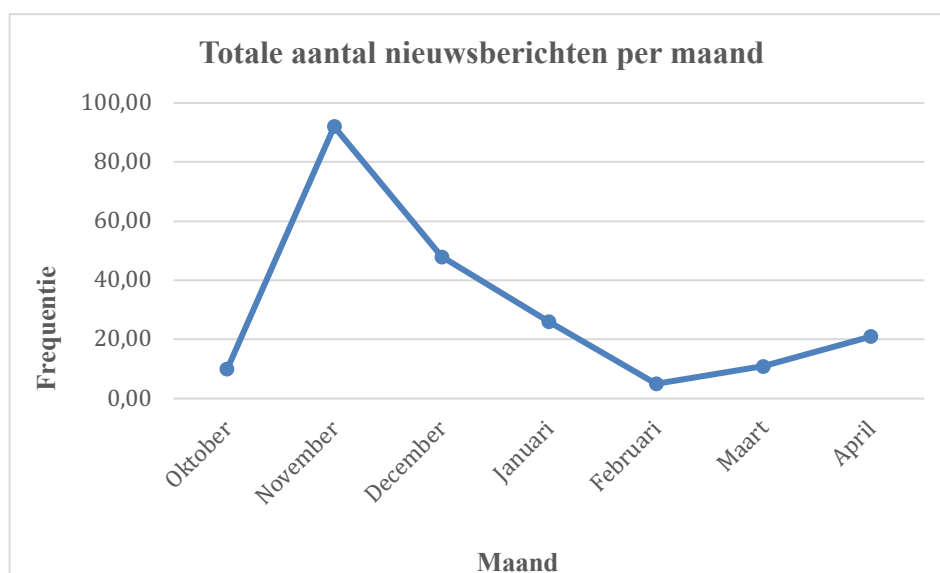
Resultaten

Beschrijvende statistieken nieuwsberichten

Van de 214 onderzochte nieuwsberichten waren 102 afkomstig uit linkse kranten (47.7%), waarvan 50 uit de Volkskrant (23.4%) en 52 uit de Trouw (24.3%). Daartegenover kwamen 112 nieuwsberichten uit rechtse kranten (52.3%), waarvan 24 uit De Telegraaf (11.2%) en 88 uit het Algemeen Dagblad (41.1%). Het totale corpus bestond uit 157.878 woorden, met een gemiddelde van 737.75 woorden per artikel ($SD = 270.86$, range = 1323). Figuur 1 toont bovendien aan dat de meeste artikelen voor de onderzochte periode in november waren gepubliceerd, wat logisch is gezien de Tweede Kamerverkiezingen in deze maand op 22 november plaatsvonden.

Figuur 1

Totale aantal nieuwsberichten per maand

Noot. Totaal $n = 214$.

Beschrijvende statistieken framing

Uit een frequentieanalyse bleek dat het beperkingsframe sterk oververtegenwoordigd was in de nieuwsberichten. Dit issue-specifieke frame kwam naar voren in 136 nieuwsberichten, wat overeenkomt met 63.5% van het totaal. Daarnaast kwam het humaniteitsframe 49 keer voor (22.9%), gevolgd door het islam-als-bedreiging-frame dat 21 keer voorkwam (9.8%). Het slachtofferframe werd 16 keer gebruikt (7.5%), het emancipatieframe 14 keer (6.5%) en het multicultureel frame kwam het minst voor met een voorkomen van 12 keer (5.6%). Op 19 nieuwsberichten (8.9%) was geen enkel frame van

toepassing. In tabel 3 zijn de frequenties en percentages van de issue-specifieke frames per type krant en ideologie opgenomen.

Tabel 3

Frequenties en percentages (tussen haakjes) van issue-specifieke frames per Type Krant (Algemeen Dagblad, De Telegraaf, de Volkskrant, Trouw) en Ideologie (Links, Rechts)

Ideologie Krant	Links		Rechts		Totaal (n)
	Volkskrant n = 50	Trouw n = 52	Telegraaf n = 24	AD n = 88	
<i>Frame</i>					
Multicultureel frame	2 (4.0%)	1 (1.9%)	2 (8.3%)	7 (8.0%)	12 (5.6%)
Emancipatieframe	3 (6.0%)	4 (7.7%)	1 (4.2%)	6 (6.8%)	14 (6.5%)
Slachtofferframe	5 (10.0%)	9 (17.3%)	0 (0.0%)	2 (2.3%)	16 (7.5%)
Beperkingsframe	32 (64.0%)	31 (59.6%)	20 (83.3%)	53 (60.2%)	136 (63.5%)
Islam-als-bedreiging	2 (4.0%)	7 (13.5%)	0 (0.0%)	12 (13.6%)	21 (9.8%)
Humaniteitsframe	13 (26.0%)	11 (21.2%)	2 (8.3%)	23 (26.1%)	49 (22.9%)

Daarnaast bleek uit een frequentieanalyse dat het subframe ‘negatieve economische en maatschappelijke gevolgen’ het vaakst voorkwam, namelijk in 123 van de 214 nieuwsberichten, wat neerkomt op 57.5% van het totaal aantal nieuwsberichten. Het tweede meest voorkomende subframe was ‘solidariteit en ondersteuning’, dat 46 keer voorkwam (21.5%) en vaak in combinatie werd gebruikt met het humaniteitsframe. Bovendien kwam het subframe ‘positieve economische en maatschappelijke gevolgen’ 19 keer voor (8.9%), gevolgd door het subframe ‘criminalisering’ met 18 keer voorkomen (8.4%). Het minst voorkomende subframe was ‘slachtofferschap’, dat in 7.9% van de nieuwsberichten voorkwam. Net zoals bovenstaande tabel, is in tabel 4 een schematisch overzicht weergegeven van de frequenties en percentages van de subframes per type krant (Volkskrant/Trouw/Telegraaf/Algemeen Dagblad) en Ideologie (Links/Rechts).

Tabel 4

Frequenties en percentages (tussen haakjes) van subframes per Type Krant (Algemeen Dagblad, De Telegraaf, de Volkskrant, Trouw) en Ideologie (Links, Rechts)

Ideologie Krant	Links		Rechts		Totaal (<i>n</i>)
	Volkskrant <i>n</i> = 50	Trouw <i>n</i> = 52	Telegraaf <i>n</i> = 24	AD <i>n</i> = 88	
<i>Subframe</i>					
Criminalisering	2 (4.0%)	3 (5.8%)	3 (12.5%)	10 (11.4%)	18 (8.4%)
Slachtofferschap	6 (12.0%)	9 (17.3%)	0 (0.0%)	2 (2.3%)	17 (7.9%)
Positieve gevolgen	2 (4.0%)	4 (7.7%)	2 (8.3%)	11 (12.5%)	19 (8.9%)
Negatieve gevolgen	29 (58.0%)	30 (57.7%)	21 (87.5%)	43 (48.9%)	123 (57.5%)
Solidariteit	13 (26.0%)	10 (19.2%)	2 (8.3%)	21 (23.9%)	46 (21.5%)

Chi-kwadraat voor verschil in framing per type krant

Voordat werd geanalyseerd in hoeverre er een verschil is in framing tussen linkse (Volkskrant/Trouw) en rechtse kranten (Telegraaf/Algemeen Dagblad), werd in eerste instantie geanalyseerd of er significante verschillen zijn voor elk type frame tussen de vier kranten. Om deze verschillen te analyseren, werd gebruikgemaakt van een chi-kwadraattoets. Uit een χ^2 -toets tussen 'Type Krant' en 'Issue-specifieke framing' bleek er een significant verschil te zijn tussen de vier kranten voor het slachtofferframe ($\chi^2(3) = 13.11, p = .004$). Dit verschil was zwak (Cramer's $V = .248$). Om te onderzoeken welke krant(en) een bijdrage leverden aan dit significante verschil, werd gekeken naar welke gestandaardiseerde residuen groter zijn dan (-) 1.96. Hieruit bleek dat Trouw aanzienlijk meer nieuwsberichten met het slachtofferframe bevat dan verwacht (gestandaardiseerd residu van 2.6), terwijl het Algemeen Dagblad minder nieuwsberichten bevat die voldoen aan het slachtofferframe dan verwacht (gestandaardiseerd residu van -1.8). Er bleek geen significant verschil te zijn in framing tussen de vier kranten en het multicultural frame ($p = .419$), het emancipatieframe ($p = .947$), het beperkingsframe ($p = .185$), het islam-als-bedreiging-frame ($p = .080$) en het humaniteitsframe ($p = .288$).

Daarnaast bleek er uit een χ^2 -toets tussen 'Type Krant' en 'Subframing' een significant verschil te bestaan tussen de vier kranten en het subframe 'slachtofferschap' ($\chi^2(3) = 13.30, p = .004$). Dit verschil was zwak (Cramer's $V = .249$). Net zoals bij het slachtofferframe bleek dit significante verschil eveneens te komen door de oververtegenwoordiging van het frame in de Trouw en de ondervertegenwoordiging in het Algemeen Dagblad. Ook bleek er een significant verschil te zijn tussen de vier kranten en het

subframe ‘negatieve economische en maatschappelijke gevolgen’ ($\chi^2(3) = 11.53, p = .009$). Dit verschil bleek wederom zwak te zijn (Cramer’s $V = .232$). Het significante resultaat van de chi-kwadraattoets komt voornamelijk door de afwijkingen bij De Telegraaf. Zo heeft De Telegraaf een significant hogere frequentie van nieuwsberichten die de negatieve economische en maatschappelijke gevolgen beschrijven dan verwacht, en een significant lagere frequentie van nieuwsberichten die geen negatieve economische en maatschappelijke gevolgen beschrijven. Er was geen significant verschil tussen de vier kranten en de subframes ‘criminalisering’ ($p = .355$), ‘positieve economische en maatschappelijke gevolgen’ ($p = .392$) en ‘solidariteit en ondersteuning’ ($p = .319$).

Chi-kwadraat voor verschil in framing per ideologie (links/rechts)

Uit een χ^2 -toets tussen ‘Issue-specifieke framing’ en ‘Ideologie’ bleek er alleen een significant verschil te zijn tussen linkse en rechtse kranten voor het slachtofferframe ($\chi^2(3) = 11.00, p < .001$). Dit verschil was zwak (Cramer’s $V = .227$). Linkse media maken significant vaker gebruik van het slachtofferframe dan verwacht (gestandaardiseerd residu van 2.3), terwijl rechtse media juist significant minder gebruikmaken van het slachtofferframe dan verwacht (gestandaardiseerd residu van -2.2). Er bleken geen verschillen te zijn in framing tussen rechtse en linkse media voor het multicultureel frame ($p = .108$), het emancipatieframe ($p = .856$), het beperkingsframe ($p = .604$), het islam-als-bedreiging-frame ($p = .642$) en het humaniteitsframe ($p = .834$).

Daarnaast liet een χ^2 -toets voor ‘Subframe’ en ‘Ideologie’, net zoals bij de issue-specifieke framing, een significant verschil zien tussen linkse en rechtse kranten voor het subframe slachtofferschap ($\chi^2(1) = 12.19, p < .001$). Deze bevindingen suggereren dat linkse kranten (Volkskrant/Trouw) vaker gebruikmaken van het slachtofferschap frame dan rechtse kranten (De Telegraaf/Algemeen Dagblad). Dit verschil was echter zwak, zoals blijkt uit de Cramer’s V van .239. Er waren geen significante verschillen tussen linkse en rechtse kranten voor de subframes ‘criminalisering’ ($p = .078$), ‘positieve economische en maatschappelijke gevolgen’ ($p = .141$), ‘negatieve economische en maatschappelijke gevolgen’ ($p = .918$) en ‘solidariteit en ondersteuning’ ($p = .720$).

Chi-kwadraat voor verband framing en (etnisch) islamitische groepen

Uit de onderzochte steekproef bleek dat er een categorie kon worden gemaakt voor de groep ‘(etnisch) islamitische groepen’. Uit een frequentieanalyse bleek dat deze categorie 27

keer voorkwam, verdeeld over 15 keer in het Algemeen Dagblad (55.6%), 7 keer in de Trouw (25.9%), 5 keer in de Volkskrant (18.5%) en 0 keer in De Telegraaf (0.0%). Om te onderzoeken of er een verband is tussen deze groepen en specifieke frames, werd dit getoetst aan de hand van meerdere chi-kwadraattoetsen. Uit een χ^2 -toets voor ‘(Etnisch) islamitische groepen’ en ‘Issue-specifieke framing’ bleek er een significant verband te bestaan tussen ‘(etnisch) islamitische groepen’ en het islam-als-bedreiging-frame ($\chi^2(1) = 98.63, p = < .001$). Van de nieuwsberichten die het islam-als-bedreiging-frame gebruikten, noemde 81.0% (17 van de 21 nieuwsberichten) (etnisch) islamitische groepen. Daarentegen werden in slechts 5.2% van de nieuwsberichten die het islam-als-bedreiging-frame niet gebruikten, (etnisch) islamitische groepen genoemd. Deze bevindingen suggereren een sterk verband tussen het noemen van deze groepen en dit specifieke frame (Cramer’s $V = .679$), wat wijst op een sterke associatie. Er werd geen significant verband gevonden tussen deze groep en het multicultureel frame ($p = .175$), het emancipatieframe ($p = .846$), het slachtofferframe ($p = .121$), het beperkingsframe ($p = .177$) en het humaniteitsframe ($p = .285$). Daarnaast werd er een χ^2 -toets uitgevoerd voor ‘(Etnisch) islamitische groepen’ en ‘Subframing’. Echter, er werd geen significant verband gevonden tussen deze groepen en de subframes ‘criminalisering’ ($p = .200$), ‘slachtofferschap’ ($p = .158$), ‘positieve economische en maatschappelijke gevolgen’ ($p = .312$), ‘negatieve economische en maatschappelijke gevolgen’ ($p = .294$) en ‘solidariteit en ondersteuning’ ($p = .160$).

Chi-kwadraat voor verband framing en Oekraïners

Een andere etniciteit die vaker in de steekproef naar voren kwam was de Oekraïense etniciteit. Deze groep werd in 9 nieuwsberichten genoemd, verdeeld over 6 keer in het Algemeen Dagblad (66.7%), 2 keer in de Volkskrant (22.2%), 1 keer in de Trouw (11.1%) en 0 keer in De Telegraaf (0.0%). Uit een χ^2 -toets voor ‘Oekraïners’ en ‘Issue-specifieke framing’ bleek er geen significant verband te bestaan tussen deze groep en het multicultureel frame ($p = .463$), het emancipatieframe ($p = .417$), het slachtofferframe ($p = .384$), het islam-als-bedreiging-frame ($p = .894$), het beperkingsframe ($p = .843$) en het humaniteitsframe ($p = .116$). Ook werd er geen significant verband gevonden voor deze groep met een van de subframes.

Discussie en conclusie

In deze studie is aan de hand van een corpusanalyse onderzocht hoe verschillende etnische migrantengroepen werden besproken in de Nederlandse media rond de Tweede Kamerverkiezingen van 2023 (RQ1). Daarnaast werd gekeken naar de issue-specifieke frames en subframes die linkse en rechtse media gebruikten in hun berichtgeving over migratie en integratie tijdens deze periode (RQ2). De bevindingen van het onderzoek tonen aan dat in nieuwsberichten voor de onderzochte periode niet vaak naar specifieke etniciteiten werd verwezen, maar dat er meer werd gesproken over overkoepelende termen voor migrantengroepen, zoals ‘vluchtelingen’ of ‘asielzoekers’. Desalniettemin waren er wel patronen te vinden voor twee categorieën groepen die vaker in de nieuwsberichten naar voren kwamen, namelijk: ‘(etnisch) islamitische groepen’ en ‘Oekraïners’. Daarbij werd een sterk significant verband gevonden tussen het noemen van (etnisch) islamitische groepen en het gebruik van het islam-als-bedreiging-frame. Over Oekraïners werd daarentegen vaker gesproken in termen van solidariteit en het bieden van ondersteuning vanuit een gevoel van medemenselijkheid. Daarnaast laten de bevindingen zien dat het negatieve beperkingsframe en het subframe ‘negatieve economische en maatschappelijke gevolgen’ dominant waren in zowel linkse als rechtse media. Bij de verschillen tussen linkse en rechtse media werd er alleen een significant verschil gevonden voor het slachtofferframe. Linkse media, zoals Trouw, gebruikten dit frame significant vaker dan rechtse media, zoals het Algemeen Dagblad. De bevindingen worden in de volgende paragrafen verder besproken.

Framing van (etnisch) islamitische groepen en Oekraïners

De eerste onderzoeksvraag van dit onderzoek luidde als volgt: “*Hoe worden verschillende etnische migrantengroepen in de Nederlandse media rond de Tweede Kamerverkiezingen van 2023 besproken?*” Ten eerste bleek uit de analyse dat nieuwsberichten het vaakst verwezen naar mensen met een islamitische achtergrond of naar etnische groepen uit landen waar de islam een veelvoorkomende religie is. Het significante verband tussen (etnisch) islamitische groepen en het islam-als-bedreiging-frame suggereert dat deze groepen vaak worden gezien als een bedreiging voor de samenleving. De bevindingen van dit onderzoek sluiten daarmee aan bij eerder onderzoek. Eerdere studies hebben namelijk aangetoond dat de media vaak een negatief beeld van de islam en moslims presenteren. Zo worden islamitische groepen volgens Jackson (2010) in de media vaak op een negatieve en stereotiepe manier afgebeeld, waarbij moslims regelmatig worden geassocieerd

met terrorisme, fundamentalisme en gewelddadigheid. Deze negatieve framing komt voort uit de perceptie dat de islam fundamenteel onverenigbaar is met de westerse cultuur, evenals de groeiende aanwezigheid van zichtbare islamitische symbolen in onze maatschappij, zoals moskeeën en hoofddoekjes (Taras, 2013). Dit negatieve frame in de media kan bijdragen aan het versterken van vooroordelen en discriminatie tegenover deze groepen (Dovidio et al., 2010; Jackson, 2010). Een recent voorbeeld hiervan is de commotie die begin juli 2024 ontstond in de Tweede Kamer, nadat er een tweet rondging waarin PvdA-GroenLinks Kamerlid Esmah Lahlah werd aangeduid als het ‘PvdA-hoofddoekje’.

Daarnaast blijkt uit onderzoek van Vliegthart en Roggeband (2007) dat het islam-als-bedreiging-frame in de media van 1995 tot 2004 vrijwel de gehele periode dominant was, behalve in de jaren 1998-2000, toen het multicultureel frame juist prominenter aanwezig was. Het islam-als-bedreiging-frame werd vooral vanaf het jaar 2000 na de terroristische aanslagen op 9/11 en de deelname van Pim Fortuyn (LPF) aan de verkiezingen van 2002 steeds dominanter in Nederland. Deze snelle verschuiving in de media kan deels worden toegeschreven aan de neiging van journalisten om negatieve en sensationele berichten te produceren, aangezien dergelijke berichten vaak meer aandacht van het publiek trekken en dus voor meer lezers zorgen. Nieuws heeft namelijk een hoge nieuwswaarde wanneer het onder andere sensationeel is en gaat over controversie of conflict (Shoemaker et al., 1991).

Hoewel dit onderzoek een verband aantoonde tussen islamitische groepen en het islam-als-bedreiging-frame, valt op dat dit frame in huidig onderzoek minder frequent voorkomt dan in het onderzoek van Vliegthart en Roggeband (2007). In plaats daarvan is er een sterke oververtegenwoordiging te zien van het beperkingsframe en wordt er vaker gesproken over de algemene problemen die migrantengroepen zouden veroorzaken voor de Nederlandse economie en maatschappij. Daarmee is er in dit onderzoek dus een verschuiving te zien ten opzichte van de frames die centraal stonden in het Nederlandse migratiediscours tussen 1995 en 2004, zoals onderzocht door Vliegthart en Roggeband (2007). Het beperkingsframe kwam in dit onderzoek namelijk niet dominant naar voren. In de volgende paragraaf wordt besproken welke factoren van invloed kunnen zijn geweest op deze verschuiving.

Ten tweede werden in de nieuwsberichten naast (etnisch) islamitische groepen ook Oekraïners genoemd. Hoewel er geen significant verband werd gevonden tussen Oekraïners en een van de frames, is het opvallend dat zij minder vaak als een bedreiging worden afgebeeld. Dit verschil kan verklaard worden door de positievere houding die mensen doorgaans hebben tegenover migrantengroepen uit Europese landen, in vergelijking met migrantengroepen die niet uit Europa komen (De Coninck, 2019). Daarnaast kan de

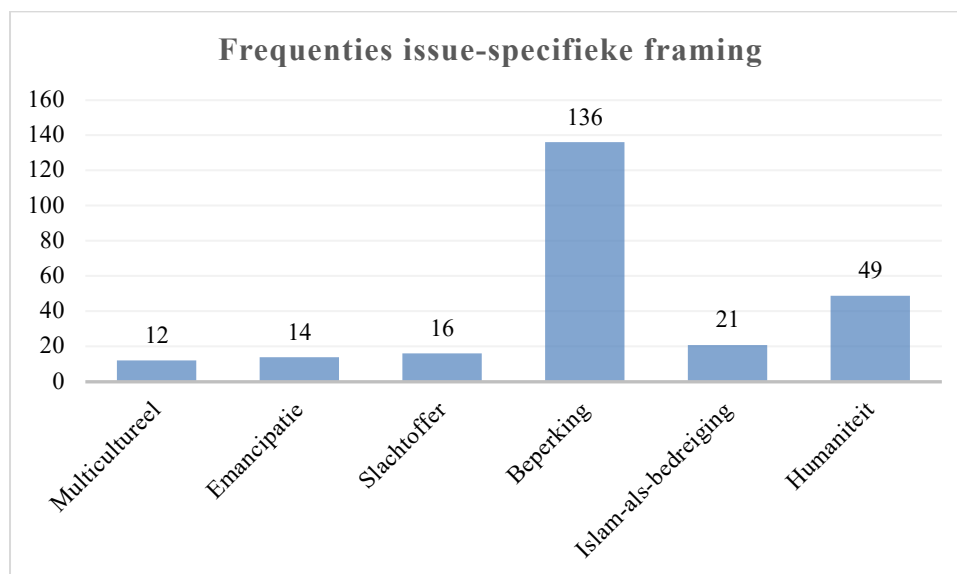
Russische invasie en de daaropvolgende oorlog in Oekraïne mogelijk bijdragen aan een positievere beeldvorming van Oekraïners. Mensen kunnen bijvoorbeeld gevoelens van medeleven ervaren vanwege de verwoesting van Oekraïne en de moeilijke situatie waarin Oekraïense gezinnen verkeren. Oekraïense gezinnen werden namelijk vaak gescheiden omdat de mannen genoodzaakt waren om te helpen in het leger in de strijd met Rusland. Bovendien kunnen Nederlanders de perceptie hebben dat Oekraïners tijdelijk in Nederland verblijven en na de oorlog terugkeren naar hun thuisland, wat kan bijdragen aan een positievere beeldvorming ten opzichte van Oekraïners.

Het gebruik van issue-specifieke frames door de media

De tweede onderzoeksvraag van deze studie luidde als volgt: *“Welke issue-specifieke frames gebruiken linkse en rechtse media in hun berichtgeving over de migratiekwestie rond de Tweede Kamerverkiezingen van 2023?”* De verhouding van het gebruik van de issue-specifieke frames tussen oktober 2023 en mei 2024 wordt weergegeven in figuur 2.

Figuur 2

Frequenties issue-specifieke frames in zowel linkse als rechtse media

Noot. $N = 214$.

Als we deze verhouding van issue-specifieke framing vergelijken met de periode 1995 – 2004, zoals in het onderzoek van Vliegthart en Roggeband (2007), zien we dat het islam-als-bedreiging-frame dominant was in vrijwel de hele periode, behalve van 1998 tot 2000. In deze periode kwam het multicultureel frame juist meer voor in nieuwsberichten. In

bijlage B is een schematische weergave te vinden van de verhoudingen van issue-specifieke framing voor de periode 1995-2004.

Wanneer we de verhoudingen in framing tussen deze twee periodes vergelijken, valt op dat er door de jaren heen een duidelijke verschuiving heeft plaatsgevonden van het islam-als-bedreiging-frame en het multicultureel frame naar het beperkingsframe. Om deze verschuiving te verklaren, maken we onderscheid tussen economische, maatschappelijke en politieke factoren die van invloed kunnen zijn geweest op deze framing. Daarnaast bekijken we ook factoren binnen de media zelf die mogelijk een rol hebben gespeeld.

Economische en maatschappelijke factoren

Uit de resultaten van het onderzoek en figuur 2 blijkt dat het beperkingsframe sterk oververtegenwoordigd was in de nieuwsberichten. Dit issue-specifieke frame werd vaak samen gebruikt met het subframe ‘negatieve economische en maatschappelijke gevolgen’. Een mogelijke verklaring hiervoor is de veranderende economische en maatschappelijke context van Nederland in de afgelopen jaren. Dit onderzoek heeft namelijk laten zien dat de media vaak spreken over nadelige economische en maatschappelijke kwesties als gevolg van migratie, zoals het grote woningtekort. De aandacht is verschoven van specifieke culturele en religieuze aspecten van migratie (zoals meer het geval was bij het islam-als-bedreiging-frame) naar maatschappelijke knelpunten zoals het woningtekort. Een citaat uit de analyse illustreert deze verschuiving: *“Mijn zoon kan geen huis krijgen. Alles wat vrijkomt gaat naar die vluchtelingen. Ik heb mijn hele leven keihard gewerkt, zij hebben hier nog nooit gewerkt. Waarom moeten zij alles gratis krijgen?”*.

Bovendien kan de toenemende inflatie van de afgelopen jaren mogelijk ook hebben bijgedragen aan een meer beperkte houding ten opzichte van migrantengroepen. Inflatie kan namelijk zorgen voor economische druk, die vervolgens de perceptie bij mensen kan versterken dat migrantengroepen een economische last vormen. De verwachting zou dus kunnen zijn dat mensen in tijden van inflatie meer steun geven aan strengere migratiebeperkingen om zo de druk op de economie en de maatschappij te verlichten.

Politieke factoren

Een belangrijke politieke factor die mogelijk de verschuiving in framing verklaart, is de invloed van de lopende conflicten en oorlogen in de wereld, zoals de oorlog tussen Oekraïne en Rusland en het conflict tussen Israël en Gaza. Deze conflicten kunnen zorgen voor verhoogde bezorgdheid over veiligheid en terrorisme, waardoor migrantengroepen door

mensen als een potentiële bedreiging voor de maatschappij kunnen worden gezien. Daarnaast kan de strategie van Dilan Yeşilgöz bij de laatste parlementaire verkiezingen hebben bijgedragen aan de dominantie van het beperkingsframe in de media. Doordat Yeşilgöz namelijk de deur naar samenwerking met de PVV openzette, steeg de PVV fors in de peilingen (Baas, 2023). Hierdoor bleek dat migratie een nog veel belangrijker onderwerp was voor de kiezer dan van tevoren werd gedacht.

Verder passen de media hun berichtgeving doorgaans aan op basis van politieke ontwikkelingen, zoals bij parlementaire verkiezingen (Vliegenthart, 2007). De politieke agenda kan hierbij een directe invloed hebben op zowel de inhoud als de manier waarop de media een bepaald vraagstuk belichten (Kleinnijenhuis & Rietberg, 1995). Gezien het feit dat er sprake is van een afnemend draagvlak voor de opvang van migrantengroepen in Europa (Mudde, 2016), is het aannemelijk dat veel media hun berichtgeving enigszins aanpassen aan deze ontwikkelingen om relevant te blijven voor de publieke opinie.

Media-invloeden

Naast economische, maatschappelijke en politieke factoren is het aannemelijk dat de media ook een invloed hebben op het sentiment ten opzichte van migrantengroepen. Dit kan worden verklaard met behulp van verschillende theorieën, waaronder de agenda-settingtheorie, de *Prospect Theory* en de *Cultivation Theory*.

De agenda-settingtheorie stelt dat de media invloed kunnen uitoefenen op de publieke opinie door langdurig en consequent aandacht te besteden aan bepaalde onderwerpen, waardoor deze onderwerpen prominent naar voren komen in de gedachten van mensen (McCombs et al., 2013). Door herhaaldelijk negatieve frames zoals het beperkingsframe te gebruiken, benadrukken de media de problemen en uitdagingen van migratie, waardoor de media stereotypen en vooroordelen kunnen aanwakkeren ten opzichte van migrantengroepen (Rucker et al., 2019; Schemer, 2012). Eerdere studies benadrukten al dat de valentie van een frame, oftewel het benadrukken van de positieve of negatieve aspecten, een effectieve manier is om attitudes ten opzichte van migrantengroepen te beïnvloeden (Reny & Manzano, 2016; Schemer, 2012). Doordat de media op deze manier invloed hebben op waar mensen over nadenken, kunnen ze de publieke perceptie van migratiekwesties sturen en versterken, wat mogelijk leidt tot een algeheel negatiever sentiment ten opzichte van migrantengroepen.

Daarnaast biedt de *Cultivation Theory* van Gerbner (1998) mogelijk een verdere verklaring voor de dominantie van het beperkingsframe in dit onderzoek. Deze theorie stelt namelijk dat langdurige blootstelling aan bepaalde media invloed heeft op de opvattingen en

percepties van mensen over de werkelijkheid (Shrum, 2017). Wanneer mensen voortdurend worden blootgesteld aan media die negatieve beelden en verhalen over migranten presenteren, cultiveren ze een beeld van migrantengroepen als problematisch en bedreigend. Dit langdurige negatieve beeld kan er op haar beurt voor zorgen dat mensen een negatieve houding ontwikkelen ten opzichte van deze groepen en bijvoorbeeld meer steun krijgen voor restrictieve maatregelen tegen hen, zoals de PVV nastreeft.

Bovendien kunnen media volgens de *Prospect Theory* van Kahneman en Tversky (1988) de potentiële risico's en negatieve gevolgen van migratie benadrukken, wat vervolgens de verliesaversie bij het publiek kan activeren. Hierdoor zijn mensen mogelijk eerder geneigd om negatieve framing te accepteren en hierdoor risicovol gedrag te vertonen, zoals het steunen van restrictief migratiebeleid. Dit kan komen doordat mensen de perceptie kunnen hebben dat dit migratiebeleid hen zal beschermen tegen de potentiële risico's van migrantengroepen, zelfs als dit beleid nadelen en risico's met zich meebrengt.

Kortom, door het concept van *agenda-setting*, aangevuld met inzichten uit de *Prospect Theory* en de *Cultivation Theory*, wordt duidelijk hoe de media mogelijk hebben bijgedragen aan het versterken van negatieve percepties ten opzichte van migrantengroepen. Bovendien kan deze gekozen framing daarmee uiteindelijk zelfs bijgedragen hebben aan de verkiezingsoverwinning van de PVV.

Het verschil in mediaframing tussen linkse en rechtse media

Het onderzoek focuste zich ook op in hoeverre er verschillen zijn in framing tussen linkse en rechtse media. De resultaten hebben laten zien dat er een significant verschil werd gevonden voor het slachtofferframe. Hoewel er aanvankelijk werd verwacht dat rechtse media het slachtofferframe vaker zouden gebruiken, bleek uit het onderzoek dat linkse media, en in het bijzonder Trouw, dit frame juist vaker gebruikten. Trouw gebruikte het slachtofferframe vaak om empathie op te roepen en aandacht te vragen voor de benarde situatie van migranten, zoals blijkt uit een citaat uit de analyse: *“Voor radicaal-rechts is het 'eigen volk' dan ook juist niet iedereen binnen onze landsgrenzen. Asielzoekers horen er niet bij en ook arbeidsmigranten niet. Zelfs mensen die hier al jaren gevestigd zijn, worden soms buitengesloten”*. Dit perspectief past goed bij het profiel van Trouw, die over het algemeen bekend staat als een progressieve linkse krant die vaak aandacht besteedt aan problemen in ontwikkelingslanden (Van der Eijk, 2000; Vliegthart, 2007).

Daarnaast is het begrijpelijk waarom dit frame vaker voorkwam in linkse media, kijkende naar de operationele definitie van het slachtofferframe in het codeboek (zie bijlage

A). Het slachtofferframe richt zich namelijk op de benarde situatie van migrantengroepen en schildert deze groepen af als hulpbehoevenden (Van Gorp, 2005). Typische eigenschappen die meer raakvlakken hebben met linkse media, die in tegenstelling tot rechtse media veel meer de nadruk leggen op multiculturalisme, emancipatie en het belang van een humane opvang voor migrantengroepen (Vliegthart, 2007).

Naast het verschil in het gebruik van het slachtofferframe tussen linkse en rechtse media, werden er geen verdere significante verschillen in framing gevonden. Daarmee werd er geen statistisch bewijs gevonden voor een verband tussen rechtse media en het gebruik van het islam-als-bedreiging-frame (H1a), het beperkingsframe (H1b), of het slachtofferframe (H1c). Ook bleek niet dat rechtse media significant minder gebruikmaken van het emancipatieframe (H1d), het multicultureel frame (H1e), en het humaniteitsframe (H1f) in vergelijking met linkse media. Verder was er geen verband tussen linkse media en het gebruik van het multicultureel frame (H2a), het emancipatieframe (H2b), of het humaniteitsframe (H2c). Er was ook geen statistisch bewijs dat linkse media significant minder gebruikmaken van het islam-als-bedreiging-frame (H2d), het beperkingsframe (H2e), of het slachtofferframe (H2f).

De bevindingen van huidig onderzoek komen daarmee niet overeen met bevindingen uit eerder onderzoek. Eerdere studies toonden namelijk aan dat rechtse media bij de representatie van migranten meer gebruikmaken van negatieve framing, terwijl linkse media eerder positieve framing toepassen (Brouwer et al., 2017; Nelson & Davis-Wiley, 2018; Vliegthart, 2007). Een mogelijke verklaring voor de uniformiteit van framing tussen linkse en rechtse media in dit onderzoek is dat nieuwsmedia de neiging kunnen hebben om een neutrale positie in te nemen om zo niet partijdig over te komen. Dit zou hen kunnen helpen om een breder publiek te bereiken en hun geloofwaardigheid te behouden (Croteau & Hoynes, 2013). Ook kunnen media de neiging hebben, ongeacht hun ideologisch profiel, om de boodschap van invloedrijke mensen te weergeven, zoals Geert Wilders bij de afgelopen verkiezingen. Door zich op deze boodschap te richten, kunnen zowel linkse als rechtse media vergelijkbare verhalen en invalshoeken gebruiken (Croteau & Hoynes, 2013). Bovendien speelt, zoals reeds eerder benoemd, de druk om winst te maken mogelijk een rol in de overeenkomsten in framing. Zo willen media namelijk populaire verhalen brengen die veel mensen aanspreken. Dit kan ertoe leiden dat media vaak dezelfde mainstream-ideeën en frames hanteren in hun berichtgeving, ongeacht hun politieke standpunt (Croteau & Hoynes, 2013).

Praktische en theoretische implicaties

Deze studie over hoe verschillende etnische groepen worden geframed in linkse en rechtse media heeft waardevolle inzichten opgeleverd in de manier waarop media het migratievraagstuk framen. Ook geeft het onderzoek nieuwe inzichten aan de bestaande literatuur met zowel overeenkomsten als verschillen. Belangrijke verschillen ten opzichte van eerdere studies zijn bijvoorbeeld de verschuivingen in framing tussen de periode van 1995-2004 en de huidige periode, evenals de toevoeging van de onderliggende subframes als verdieping bij de issue-specifieke frames. De toevoeging van deze subframes helpt namelijk bij het beter begrijpen van de nuances in framing die bij eerder onderzoek mogelijk over het hoofd werden gezien.

Daarnaast sluiten de gevonden bevindingen met betrekking tot etniciteit aan bij eerder onderzoek van Jackson (2010) en Taras (2013). Zo laat het onderzoek zien hoe (etnisch) islamitische groepen consistent negatief worden afgebeeld. Deze consistente manier van negatieve framing kan de vooroordelen en stereotypen ten opzichte van deze groepen alleen maar meer doen bevestigen en versterken (Schemer, 2012). Verder werden er in dit onderzoek, met uitzondering van het slachtofferframe, geen verschillen gevonden in framing tussen linkse en rechtse media. Deze bevindingen komen niet overeen met eerdere studies die suggereerden dat rechtse media meer negatieve frames gebruiken in hun berichtgeving (Brouwer et al., 2017; Vliegenthart, 2007). Dit roept nieuwe vragen op over de complexiteit van mediaframing en geeft aanleiding tot het onderzoeken van de framing van het migratievraagstuk voor diverse contexten, tijdsperiodes en andere soorten media.

De bevindingen van deze studie wijzen er ook op dat, vooral in de huidige tijd van toenemende polarisatie, journalisten zich meer bewust moeten zijn van hun framingtechnieken om er zo voor te zorgen dat negatieve percepties ten opzichte van migrantengroepen worden voorkomen. Het onderzoek toont namelijk aan dat, in tegenstelling tot de bevindingen van Vliegenthart en Roggeband (2007), het negatieve beperkingsframe in zowel linkse als rechtse media sterk aanwezig was. Deze consistente negatieve framing kan zoals bekend vanuit de literatuur over agenda-setting bijdragen aan het versterken van negatieve beeldvorming over migrantengroepen onder het publiek. Dit benadrukt dus hoe belangrijk het is voor journalisten om goed na te denken over welke framingtechnieken zij toepassen in hun berichtgeving.

Bovendien kunnen beleidsmakers de bevindingen van dit onderzoek gebruiken om hun communicatiestrategieën te verbeteren. Door bewustwording van negatieve framing in de media kunnen politici bijvoorbeeld strategieën ontwikkelen om de communicatie met het

publiek te verbeteren. Zo kunnen linkse politici succesvolle integratieverhalen delen of inclusieve campagnes samenstellen, met als doel de media te beïnvloeden en daarmee een evenwichtiger beeld te creëren van migrantengroepen in de media. Dit kan mogelijk helpen om de nadruk van de media op de nadelige gevolgen van migratie te verminderen.

Limitaties en suggesties voor vervolgonderzoek

Dit onderzoek over framing, waarbij linkse en rechtse kranten met elkaar werden vergeleken, kent een aantal beperkingen. Ten eerste, de corpusgrootte van het onderzoek. Zo werden slechts 214 van de 360 geselecteerde nieuwsberichten geannoteerd vanwege de intensiteit van het handmatig annoteren. Dit kan de volledigheid van de resultaten hebben beïnvloed en daarmee een beperking vormen voor de generaliseerbaarheid.

Ten tweede was er bij veel variabelen sprake van een lage intercodeursbetrouwbaarheid. Deze lage intercodeursbetrouwbaarheid kan, ondanks de hoge percentages van overeenstemming, een beperking zijn voor de betrouwbaarheid, validiteit en generaliseerbaarheid van de resultaten. Hoewel het gebruik van de kappa-coëfficiënt voor het berekenen van de intercodeursbetrouwbaarheid een valide methode is om nominale variabelen te controleren (Hallgren, 2012), zou het voor eventuele replicatie een goed alternatief kunnen zijn om bij het meten van de intercodeursbetrouwbaarheid een multilabel classificatie te gebruiken en hierover vervolgens de Krippendorff's alfa (α) te berekenen.

Ten derde kan de selectieprocedure van de nieuwsberichten in de steekproef een beperking vormen voor het onderzoek. De selectie van de nieuwsberichten werd gedaan via LexisNexis en was gebaseerd op 18 specifieke zoektermen die verschillende benamingen voor migrantengroepen omvatten, gecombineerd met de zoekterm 'verkiezingen'. Hierdoor bestond de steekproef alleen uit nieuwsberichten die over de verkiezingen gingen. Als gevolg van deze keuze bestaat de kans dat nieuwsberichten die migratiekwesties in andere contexten bespraken mogelijk over het hoofd zijn gezien. Hierdoor kan het onderzoek mogelijk geen volledig beeld geven van de framing van migrantengroepen in de media. Voor vervolgonderzoek zou het daarom relevant kunnen zijn om te onderzoeken of dezelfde patronen in framing worden gevonden wanneer dit voor een langere tijdsperiode wordt onderzocht. Daarnaast kan het nuttig zijn om periodes met en zonder verkiezingen met elkaar te vergelijken, om zo te onderzoeken wat de impact is van parlementaire verkiezingen op de manier waarop journalisten nieuwsberichten framen.

Ten vierde richtte het onderzoek zich uitsluitend op nieuwsberichten uit de vier meest gelezen kranten van Nederland: de populaire kranten 'Algemeen Dagblad' en 'Telegraaf', en

de kwaliteitskranten ‘de Volkskrant’ en ‘Trouw’. Door alleen online nieuwsberichten uit deze kranten te analyseren, is geen rekening gehouden met nieuws uit andere bronnen, zoals regionale kranten, opiniebladen, televisie of radio. Dit kan de generaliseerbaarheid van de resultaten beperken, omdat deze andere bronnen mogelijk verschillende perspectieven bieden in framing die afwijken van de onderzochte nieuwsberichten. Om een vollediger en genuanceerder beeld te krijgen van hoe media migrantengroepen framen, zou vervolgonderzoek zich meer kunnen richten op opiniebladen zoals Elsevier, HP/De Tijd en De Groene Amsterdammer. Opiniebladen staan er namelijk om bekend uitgesprokener te zijn in het verkondigen van (ideologische) standpunten, in tegenstelling tot traditionele kranten die vaak populair nieuws brengen om aandacht van het publiek te trekken (Croteau & Hoynes, 2013). Overigens zou het ook relevant kunnen zijn om, in lijn met de *Cultivation Theory*, te onderzoeken of er verschillen zijn in hoe televisieprogramma’s en nieuwsuitzendingen het migratievraagstuk framen ten opzichte van kranten. De *Cultivation Theory* stelt namelijk dat de hoeveelheid tijd die mensen besteden aan het kijken naar televisie een directe relatie heeft op de overtuigingen en percepties van mensen over de wereld (Shrum, 2017). Vervolgonderzoek zou deze theorie in het kader van framing kunnen toetsen aan de hand van een experimentele opzet, waarbij het verschil in perceptie ten opzichte van migrantengroepen wordt onderzocht tussen lichte en zware televisiekijkers.

Ten vijfde is na afloop van het onderzoek gebleken dat het subframe ‘slachtofferschap’, zoals opgenomen in de analyse, geen toegevoegde waarde heeft opgeleverd voor de bevindingen. De definities van het issue-specifieke slachtofferframe en het subframe ‘slachtofferschap’ uit het codeboek kwamen namelijk in sterke mate overeen. Bovendien werd na het raadplegen van verschillende definities van het slachtofferframe uit de literatuur duidelijk dat het subframe ‘slachtofferschap’ eigenlijk kan worden onderverdeeld in twee aparte subframes, namelijk: ‘de vrouw als slachtoffer in een dominante groeps cultuur’ (Bos et al., 2016; Vliegthart, 2007) en het frame dat de nadruk legt op hoe migrantengroepen in zijn algemeen slachtoffer zijn van hun benarde situatie (Dumlao, in voorbereiding; Van Gorp, 2005). Door de identieke definitie die voor zowel het slachtofferframe als het subframe ‘slachtofferschap’ werd gehanteerd, is er verwarring ontstaan over de precieze betekenis van dit frame. Bij eventuele replicatie van dit onderzoek is het daarom relevant om het slachtofferframe op te delen in deze twee subframes. Dit draagt namelijk bij aan een beter begrip van hoe verschillende vormen van slachtofferschap worden gepresenteerd in de media.

Tot slot bleek dat het onderzoek, ondanks eerdere verwachtingen, niet voldoende duidelijke patronen in de framing van verschillende etnische groepen heeft kunnen identificeren. De enige groepen waarover in dit onderzoek uitspraken konden worden gedaan, waren Oekraïners en (etnisch) islamitische groepen. Dit zou kunnen komen doordat etniciteiten niet waren opgenomen in de zoektermen. In plaats daarvan werden vaker overkoepelende termen zoals *'asielzoeker'* en *'vluchteling'* gebruikt om migrantengroepen te beschrijven, wat logisch is gezien deze termen identiek zijn aan de gebruikte zoekopdrachten. Voor vervolgonderzoek zou het relevant kunnen zijn om nieuwsberichten tussen twee etnische groepen met elkaar te vergelijken met behulp van een sentimentanalyse, bijvoorbeeld tussen Afrikaanse vluchtelingen en vluchtelingen uit het Midden-Oosten. Hierdoor kan worden onderzocht welke toon wordt gebruikt in de berichtgeving over deze groepen en hoe deze toon mogelijk is veranderd over een periode van tientallen jaren.

Conclusie

Dit onderzoek heeft belangrijke inzichten opgeleverd over de verschillen in framing tussen linkse en rechtse media. De bevindingen tonen aan dat het beperkingsframe in zowel linkse als rechtse media sterk oververtegenwoordigd was, waarbij de meeste nieuwsberichten de negatieve maatschappelijke en economische gevolgen van migrantengroepen belichtten. Daarnaast werd het beperkingsframe veel vaker toegepast dan in de berichtgeving tussen 1995-2004, wat wijst op een duidelijke verschuiving in de manier van framen.

Tegen de verwachtingen in werden er, met uitzondering van het slachtofferframe, geen significante verschillen gevonden in framing tussen linkse en rechtse media. Hiermee werd geen enkele hypothese van het onderzoek bevestigd. Daarentegen werd er wel een verband gevonden tussen (etnisch) islamitische groepen en het islam-als-bedreiging-frame, wat aantoont dat er in de media over mensen met deze etniciteit wordt gesproken in termen van bedreiging. De bevindingen van huidig onderzoek ondersteunen daarmee het belang van framing en de noodzaak om dit te blijven onderzoeken in verschillende contexten, omdat framingtechnieken daadwerkelijk het vermogen hebben om te beïnvloeden hoe mensen over maatschappelijke vraagstukken en groepen mensen in de maatschappij denken. Toekomstig onderzoek zou daarom meer rekening moeten houden met factoren die het proces van framing kunnen beïnvloeden. Deze kennisuitbreiding kan helpen een vollediger beeld te krijgen van hoe het framingproces werkt en hoe dit zich door de tijd heen ontwikkelt.

Literatuurlijst

Aarøe, L. (2011). Investigating Frame Strength: The Case of Episodic and Thematic Frames.

Political Communication (Print), 28(2), 207–226.

<https://doi.org/10.1080/10584609.2011.568041>

Arends, J. (2023). *ICT-gebruik bij personen*. Centraal Bureau voor de Statistiek.

<https://longreads.cbs.nl/ict-kennis-en-economie-2023/ict-gebruik-bij-personen/>

Baas, T. (2023, 21 november). ‘Paniekvoetbal in VVD-campagne na strategische blunder’.

BNR. Geraadpleegd op 5 augustus 2024, van

<https://www.bnr.nl/nieuws/politiek/10532244/paniekvoetbal-in-vvd-campagne-na-strategische-blunder>

Bakker, P., & Scholten, O. (2003). *Communicatiekaart van Nederland*. (3rd ed.). Alphen aan de Rijn: Kluwer.

Boeynaems, A., Burgers, C., Konijn, E. A., & Steen, G. J. (2017). The Effects of Metaphorical Framing on Political Persuasion: A Systematic Literature Review.

Metaphor And Symbol, 32(2), 118–134.

<https://doi.org/10.1080/10926488.2017.1297623>

Bos, L., Lecheler, S., Mewafi, M., & Vliegthart, R. (2016). It’s the frame that matters:

Immigrant integration and media framing effects in the Netherlands. *International Journal Of Intercultural Relations*, 55, 97–108.

<https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2016.10.002>

Brader, T., Valentino, N. A., & Suhay, E. (2008). What Triggers Public Opposition to

Immigration? Anxiety, Group Cues, and Immigration Threat. *American Journal Of Political Science*, 52(4), 959–978. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2008.00353.x>

Brouwer, J., Van Der Woude, M., & Van Der Leun, J. (2017). Framing migration and the process of crimmigration: A systematic analysis of the media representation of

- unauthorized immigrants in the Netherlands. *European Journal Of Criminology*, 14(1), 100–119. <https://doi.org/10.1177/1477370816640136>
- Charlesworth, T. E. S., Sanjeev, N., Hatzenbuehler, M. L., & Banaji, M. R. (2023). Identifying and predicting stereotype change in large language corpora: 72 groups, 115 years (1900–2015), and four text sources. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 125(5), 969–990. <https://doi.org/10.1037/pspa0000354>
- Chong, D., & Druckman, J. N. (2007). A Theory of Framing and Opinion Formation in Competitive Elite Environments. *Journal Of Communication*, 57(1), 99–118. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00331.x>
- Croteau, D., & Hoynes, W. (2013). *Media/Society: Industries, Images, and Audiences*. SAGE Publications.
- D'Angelo, P. (2017). Framing: Media frames. *The International Encyclopedia Of Media Effects*, 1–10. <https://doi.org/10.1002/9781118783764.wbieme0048>
- De Coninck, D. (2019). Migrant categorizations and European public opinion: diverging attitudes towards immigrants and refugees. *Journal Of Ethnic And Migration Studies*, 46(9), 1667–1686. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2019.1694406>
- De Vreese, C. H. (2005). News framing. *Information Design Journal*, 13(1), 51–62. <https://doi.org/10.1075/idjdd.13.1.06vre>
- D'Haenens, L., & Bink, S. (2007). Islam in the Dutch press: with special attention to the Algemeen Dagblad. *Media, Culture & Society*, 29(1), 135–149. <https://doi.org/10.1177/0163443706072002>
- Dovidio, J. F., Hewstone, M., Glick, P., & Esses, V. M. (2010). Prejudice, Stereotyping and Discrimination: Theoretical and Empirical Overview. In *SAGE Publications Ltd eBooks* (pp. 3–28). <https://doi.org/10.4135/9781446200919.n1>

- Dumlao, R., Borlongan, A. M., Sison, K. A., Go, M. A. C., & Oco, N. [In voorbereiding].
Othering of migrants in the press: A corpus-based analysis of the representation of migration in newspapers in top migrant destination countries. In R. A. Novais & C. Calderon (Eds.), *Representations of refugees, migrants, and displaced people as the 'other'*. London, the United Kingdom: Palgrave Macmillan.
- Duyvendak, J. W., & Scholten, P. (2012). Deconstructing the Dutch multicultural model: A frame perspective on Dutch immigrant integration policymaking. *Comparative European Politics (Print)*, 10(3), 266–282. <https://doi.org/10.1057/cep.2012.9>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal Of Communication*, 43(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Esses, V. M., Medianu, S., & Lawson, A. (2013). Uncertainty, Threat, and the Role of the Media in Promoting the Dehumanization of Immigrants and Refugees. *Journal Of Social Issues*, 69(3), 518–536. <https://doi.org/10.1111/josi.12027>
- Estrada, E. P., Ebert, K., & Lore, M. H. (2016). Apathy and Antipathy: Media Coverage of Restrictive Immigration Legislation and the Maintenance of Symbolic Boundaries. *Sociological Forum*, 31(3), 555–576. <https://doi.org/10.1111/socf.12262>
- Farris, E. M., & Mohamed, H. S. (2018). Picturing immigration: how the media criminalizes immigrants. *Politics, Groups & Identities/Politics, Groups, And Identities*, 6(4), 814–824. <https://doi.org/10.1080/21565503.2018.1484375>
- Gallagher, K. M., & Updegraff, J. A. (2011). Health Message Framing Effects on Attitudes, Intentions, and Behavior: A Meta-analytic Review. *Annals Of Behavioral Medicine*, 43(1), 101–116. <https://doi.org/10.1007/s12160-011-9308-7>
- Gerbner, G. (1998). Cultivation Analysis: An Overview. *Mass Communication & Society*, 1(3–4), 175–194. <https://doi.org/10.1080/15205436.1998.9677855>

- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An Essay on the Organization of Experience*.
Cambridge, Mass. Harvard University Press.
- Greussing, E., & Boomgaarden, H. G. (2017). Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. *Journal Of Ethnic And Migration Studies*, 43(11), 1749–1774. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2017.1282813>
- Hallgren, K. A. (2012). Computing Inter-Rater Reliability for Observational Data: An Overview and Tutorial. *Tutorials in Quantitative Methods For Psychology*, 8(1), 23–34. <https://doi.org/10.20982/tqmp.08.1.p023>
- Hellwig, T., & Sinno, A. H. (2016). Different groups, different threats: public attitudes towards immigrants. *Journal Of Ethnic And Migration Studies*, 43(3), 339–358. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2016.1202749>
- Jackson, L. (2010). Images of Islam in US Media and their Educational Implications. *Educational Studies*, 46(1), 3–24. <https://doi.org/10.1080/00131940903480217>
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1988). Prospect theory: An analysis of decision under risk. In *Cambridge University Press eBooks* (pp. 183–214). <https://doi.org/10.1017/cbo9780511609220.014>
- Keren, G. (2012). Framing and communication: The role of frames in theory and in practice. *Network For Studies On Pensions, Aging And Retirement*, 32. https://pure.uvt.nl/ws/files/4351418/SocPsy_Keren_framing_Netspar_2012.pdf
- Kleinnijenhuis, J., & Rietberg, E. M. (1995). Parties, media, the public and the economy: Patterns of societal agenda-setting. *European Journal Of Political Research*, 28(1), 95–118. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1995.tb00488.x>
- Lecheler, S., Bos, L., & Vliegenthart, R. (2015). The Mediating Role of Emotions. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 92(4), 812–838. <https://doi.org/10.1177/1077699015596338>

- McCombs, M. E., Shaw, D. L., & Weaver, D. H. (2013). *Communication and Democracy: Exploring the intellectual Frontiers in Agenda-setting theory*. Routledge.
- Merolla, J., Ramakrishnan, S. K., & Haynes, C. (2013). “Illegal,” “Undocumented,” or “Unauthorized”: Equivalency Frames, Issue Frames, and Public Opinion on Immigration. *Perspectives On Politics*, 11(3), 789–807.
<https://doi.org/10.1017/s1537592713002077>
- Mudde, C. (2016). The 2012 Stein Rokkan Lecture: Three decades of populist radical right parties in Western Europe: so what? In *Routledge eBooks* (pp. 545–558).
<https://doi.org/10.4324/9781315514574-40>
- Nelson, R. L., & Davis-Wiley, P. (2018). Illegal or Undocumented: An Analysis of Immigrant Terminology in Contemporary American Media. *International Journal Of Social Science Studies*, 6(6), 8. <https://doi.org/10.11114/ijsss.v6i6.3254>
- NewsWhip. (2013, 12 december). *What’s The Average Word Count of Viral Stories?*
Geraadpleegd op 30 juni 2024, van <https://www.newswhip.com/2013/12/article-length/>
- Noordzij, K. N., De Koster, W., & Van der Waal, J. (2024, 24 mei). Een volkse uitstraling is het halve werk. *Trouw*.
- Pakes, F. (2006). The ebb and flow of criminal justice in the Netherlands. *International Journal Of The Sociology Of Law*, 34(3), 141–156.
<https://doi.org/10.1016/j.ijsl.2006.08.001>
- Pols, J., & Bosveld, H. E. P. (2003). Beoordelaarsbetrouwbaarheid (niet) meten met behulp van Cohens kappa? *Tijdschrift Voor Medisch Onderwijs*, 22(5), 229–234.
<https://doi.org/10.1007/bf03056615>

- Price, V., Tewksbury, D., & Powers, E. (1997). Switching Trains of Thought. *Communication Research*, 24(5), 481–506.
<https://doi.org/10.1177/009365097024005002>
- Reny, T., & Manzano, S. (2016). The Negative Effects of Mass Media Stereotypes of Latinos and Immigrants. In *Vandenhoeck & Ruprecht eBooks* (pp. 195–212).
<https://doi.org/10.13109/9783666300882.195>
- Roggeband, C., & Vliegthart, R. (2007). Divergent framing: The public debate on migration in the Dutch parliament and media, 1995–2004. *West European Politics*, 30(3), 524–548. <https://doi.org/10.1080/01402380701276352>
- Rucker, J. M., Murphy, M. C., & Quintanilla, V. D. (2019). The immigrant labeling effect: The role of immigrant group labels in prejudice against noncitizens. *Group Processes & Intergroup Relations/Group Processes And Intergroup Relations*, 22(8), 1139–1160. <https://doi.org/10.1177/1368430218818744>
- Schemer, C. (2012). The Influence of News Media on Stereotypic Attitudes Toward Immigrants in a Political Campaign. *Journal Of Communication*, 62(5), 739–757.
<https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2012.01672.x>
- Scheufele, D. A. (1999). Framing as a Theory of Media Effects. *Journal Of Communication*, 49(1), 103–122. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x>
- Scheufele, D. A., & Tewksbury, D. (2006). Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal Of Communication*, 57(1), 9–20.
<https://doi.org/10.1111/j.0021-9916.2007.00326.x>
- Schoor, C., & Viola, L. (2023). Asylum Seekers or Fortune Seekers? In *Linguistik in Empirie und Theorie* (pp. 195–223). https://doi.org/10.1007/978-3-662-66775-0_8

- Schröder, T., & Thagard, P. (2013). The affective meanings of automatic social behaviors: Three mechanisms that explain priming. *Psychological Review*, *120*(1), 255–280.
<https://doi.org/10.1037/a0030972>
- Shoemaker, P. J., Danielian, L. H., & Brendlinger, N. (1991). Deviant Acts, Risky Business and U.S. Interests: The Newsworthiness of World Events. *Deleted Journal*, *68*(4), 781–795. <https://doi.org/10.1177/107769909106800419>
- Shrum, L. J. (2017). Cultivation Theory: Effects and Underlying Processes. *The International Encyclopedia Of Media Effects*, 1–12.
<https://doi.org/10.1002/9781118783764.wbieme0040>
- Smith, E. R. (1998). Mental representation and memory. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske, & G. Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology* (4th ed., pp. 391-445). McGraw-Hill.
- Sniderman, P. M., & Hagendoorn, L. (2009). *When Ways of Life Collide*.
<https://doi.org/10.1515/9781400829583>
- Tankard, J. J. (2001). The Empirical Approach to the Study of Media Framing. In *Routledge eBooks* (pp. 111–121). <https://doi.org/10.4324/9781410605689-12>
- Taras, R. (2013). ‘Islamophobia never stands still’: race, religion, and culture. *Ethnic And Racial Studies*, *36*(3), 417–433. <https://doi.org/10.1080/01419870.2013.734388>
- Tartakovsky, E., & Walsh, S. D. (2015). Testing a New Theoretical Model for Attitudes Toward Immigrants. *Journal Of Cross-cultural Psychology*, *47*(1), 72–96.
<https://doi.org/10.1177/0022022115613860>
- Van der Eijk, C. (2000). The Netherlands: Media and Politics between Segmented Pluralism and Market Forces. In *Cambridge University Press eBooks* (pp. 303–342).
<https://doi.org/10.1017/cbo9781139175289.009>

-
- Van Gorp, B. (2005). Where is the Frame? *European Journal Of Communication*, 20(4), 484–507. <https://doi.org/10.1177/0267323105058253>
- Verkuyten, M. (2004). Emotional Reactions to and Support for Immigrant Policies: Attributed Responsibilities to Categories of Asylum Seekers. *Social Justice Research*, 17(3), 293–314. <https://doi.org/10.1023/b:sore.0000041295.83611.dc>
- Vliegthart, R. (2007). Framing Immigration and Integration: Facts, Parliament, Media and Anti-Immigrant Party Support in the Netherlands. [PhD-Thesis - Research and graduation internal]. Vrije Universiteit Amsterdam.
- Vliegthart, R., & Roggeband, C. (2007). Framing Immigration and Integration. *International Communication Gazette*, 69(3), 295–319. <https://doi.org/10.1177/1748048507076582>
- Walgrave, S., Lefevre, J., & Tresch, A. (2012). The Associative Dimension of Issue Ownership. *Public Opinion Quarterly*, 76(4), 771–782. <https://doi.org/10.1093/poq/nfs023>
- Wongpakaran, N., Wongpakaran, T., Wedding, D., & Gwet, K. L. (2013). A comparison of Cohen's Kappa and Gwet's AC1 when calculating inter-rater reliability coefficients: a study conducted with personality disorder samples. *BMC Medical Research Methodology*, 13(1). <https://doi.org/10.1186/1471-2288-13-61>
- Wright, C. L., DeFrancesco, T., Hamilton, C., & Machado, L. (2019). The Influence of Media Portrayals of Immigration and Refugees on Consumer Attitudes: A Experimental Design. *Howard Journal Of Communications*, 31(4), 388–410. <https://doi.org/10.1080/10646175.2019.1649762>
-

Bijlagen

Bijlage A. Codeboek

Voor de data-analyse van het corpus is een codeboek opgesteld dat elke onafhankelijke persoon in staat moet stellen om de data te annoteren. De codeurs gebruiken Microsoft Excel voor het annotatieschema. Hierbij worden de volgende variabelen geannoteerd: nummer bericht, titel artikel, datum artikel, aantal woorden, type krant, ideologie, etniciteit, issue-specifieke framing, subframing, citaties en eventuele opmerkingen.

Type krant

Bij het annoteren van elk nieuwsbericht moet worden aangegeven uit welke krant het nieuwsbericht afkomstig is. Daarbij worden het Algemeen Dagblad (AD) en De Telegraaf beschouwd als rechtse kranten en de Volkskrant en Trouw als linkse kranten.

Krant
Algemeen Dagblad
De Telegraaf
De Volkskrant
Trouw

Etniciteit

Om te onderzoeken welke etnische groepen in de media worden genoemd en of er verschillen zijn in de mate van framing afhankelijk van de etniciteit van deze groepen, is het belangrijk om bij elk nieuwsbericht expliciet aan te geven over welke etnische groep(en) het artikel spreekt. Bijvoorbeeld: *'Syrische vluchtelingen zorgen voor veel overlast in Ter Apel'*. Dit voorbeeld illustreert de Syrische etniciteit in combinatie met het beperkingsframe. In dit geval wordt er dus in de kolom 'Etniciteit' in het annotatieschema 'Syrisch' genoteerd. Daarnaast kan het voorkomen dat er meerdere etniciteiten in een artikel worden besproken, waarbij elke etniciteit op een andere manier wordt geframed. Daarom is het van belang dat alle gevonden etniciteiten in het codeerschema worden opgenomen (bijvoorbeeld: Syrisch, Turks, Pools, etc.), met een duidelijk citaat of opmerking om de verschillen in framing aan te duiden.

Indien de etniciteit van de groep niet duidelijk kan worden vastgesteld (bijvoorbeeld alleen een vermelding van termen als ‘vluchteling(en)’, ‘arbeidsmigrant(en)’ of ‘asielzoeker(s)’), wordt in het annotatieschema ‘niet van toepassing (n.v.t.)’ opgeschreven.

Voorbeelden van zinnen uit analyse waarin etniciteiten worden genoemd:

- *“Boekel vangt met open armen Oekraïners en statushouders op, dus volgens mij zit ook daar geen onvrede”*
- *"Door jarenlange mediaframing denken we bij 'migratie' automatisch aan de bruine, islamitische vluchteling."*
- *"Het blijft natuurlijk een kopvod. Zeker, ze kan hard lopen, maar het blijft een moslim en dus een vertegenwoordigster van een 'achterlijke, gewelddadige cultuur', zoals hij het eens noemde."*

Issue-specifieke framing

Bij het coderen van de nieuwsberichten dient bij elk nieuwsbericht te worden aangegeven of een issue-specifiek frame wel/niet aanwezig is in het nieuwsbericht. Omdat er enige overlap kan zijn in de verschillende frames, kan dit betekenen dat er meerdere frames in een nieuwsbericht voorkomen. In de onderstaande tabel wordt per frame een operationele definitie gegeven van hoe het frame in een artikel is te herkennen. Daarnaast worden er enkele voorbeelden gegeven.

Frame	Definitie
Multicultureel frame	Het belichten van immigratie en integratie als positief voor de (culturele) diversiteit en een aanwinst die de kwaliteit van de samenleving verbetert. Daarnaast is er respect, erkenning en acceptatie voor culturele verschillen (Vliegthart & Roggeband, 2007). Kernwoorden: multiculturele samenleving, diversiteit, respect, dialoog, participatie (Bos et al., 2016).
Emancipatieframe	Belicht hoe migrantengroepen achterblijvend zijn op het gebied van participatie aan de maatschappij. Het frame benadrukt daarin dat deelname aan de arbeidsmarkt

	<p>cruciaal is voor een goede emancipatie. De overheid moet obstakels uit de weg ruimen om het integratie- en emancipatieproces te vergemakkelijken, alhoewel er van migrantengroepen zelf ook een proactieve houding wordt verwacht om vorm te geven aan het emancipatieproces (Vliegthart & Roggeband, 2007).</p> <p>Kernwoorden: participatie, integratie, emancipatie (Bos et al., 2016).</p>
Slachtofferframe	<p>Belicht hoe vrouwen en andere etnische outgroup-leden worden gepositioneerd als slachtoffers en worden beperkt door de dominante groeps cultuur (Bos et al., 2016; Vliegthart & Roggeband, 2007). Het frame richt zich met name op de benarde situatie van migrantengroepen en schildert deze groepen af als hulpbehoevenden (Van Gorp, 2005).</p> <p>Etnische minderheden worden door dit frame beschreven door argumenten te beschrijven die verband houden met ongelijkheid, achterstelling, vreemdelingen en slachtoffers (Bos et al., 2016).</p>
Beperkingsframe	<p>Het beperkingsframe presenteert migratie en de komst van nieuwe migrantengroepen als een probleem, met name doordat ze niet economisch onafhankelijk zijn (Vliegthart & Roggeband, 2007). Naast deze economische afhankelijkheid, vormen migrantengroepen een probleem doordat ze kunnen vasthouden aan hun eigen denkbeelden en levenswijzen. Dit kan vervolgens resulteren in spanning, omdat hun normen en waarden niet in overeenstemming zijn met de Nederlandse dominante cultuur (Vliegthart & Roggeband, 2007).</p>

	Daarnaast vallen uitspraken zoals: <i>“Die asielzoekers pikken al onze banen/huizen in!”</i> onder dit frame.
Islam-als-bedreiging-frame	Het islam-als-bedreiging-frame legt de nadruk op de ‘islamisering’ van Nederland en presenteert de islam als een bedreiging voor de westerse samenleving, waarbij belangrijke waarden zoals de scheiding tussen kerk en staat, vrijheid van meningsuiting, gendergelijkheid en de tolerantie van homoseksualiteit onder druk komen te staan (Vliegenthart & Roggeband, 2007).
Humaniteitsframe	<p>Het humaniteitsframe benadrukt hoe de lokale bevolking vrijwillig helpt en bijdraagt aan een gastvrije cultuur voor migrantengroepen (Greussing & Boomgaarden, 2017).</p> <p>Met andere woorden, dit frame benadrukt de morele verantwoordelijkheid van een samenleving om migrantengroepen op een humane en rechtvaardige manier te behandelen/ondersteunen.</p> <p>Kernwoorden: universalisme, gelijkheid, hulpbehoefendheid, nood van kwetsbare anderen (Tartakovsky & Walsh, 2015).</p>

Voorbeelden uit de analyse voor elk issue-specifieke frame:

Multicultureel frame:

- *“Het volk bestaat uit gewone en ongewone Nederlanders, al dan niet elitair, uit leuke en onleuke types, Bach-kenners, Max Verstappen-fans, dichters, boeren, professoren, palingvissers, immigranten, nachtclubgangers, conservatieven, progressieven.”*
- *“In veelkleurige gewaden dansen vrouwen uit Afrika in de toegangshal van het buurthuis aan de Meidoornstraat. Straks is hier de modeshow. Er is eten, kunst en muziek uit alle delen van de wereld, inclusief uit Nederland, met krentenbrood en Veluwse klederdracht.”*

Emancipatieframe:

- *“Hij zou dolgraag aan het werk willen, vertelt hij. 'Als ik mag werken, draag ik ook bij aan de maatschappij. Wij zijn geen slechte mensen, maar we moeten wel de kans krijgen om deel uit te maken van deze maatschappij,' vindt hij. De Senegalees ziet in zijn directe omgeving veel immigranten met mentale problemen.”*
- *“Wat me ook aanspreekt, is dat de partij vluchtelingen ziet als een plus. Ik werk zelf in de horeca, waar een groot tekort is aan mensen. Ik werk, ik betaal belasting. Ik ben een plus voor dit land.”*

Slachtofferframe:

- *“Daarmee bedoelt ze natuurlijk asielzoekers, moslims en leden van de queergemeenschap. Allemaal mensen over wie Wilders de afgelopen jaren de grootste mogelijke onzin uitkraamde, legde Soulami al eerder op de dag uit, en die dus veel te vrezzen hebben de komende vier jaar.”*
- *“De situatie is onveilig en onhoudbaar verklaard. De maximumcapaciteit van het aanmeldcentrum wordt al weken overschreden. Asielzoekers slapen bij de IND op de grond en op stoelen.”*

Beperkingsframe:

- *“Terwijl de asielopvang in Ter Apel onveilig en onhoudbaar is en asielzoekers in een tent slapen, doen 185 gemeenten helemaal niets. Deze week bleek opnieuw dat de situatie in het aanmeldcentrum voor asielzoekers in Ter Apel niet ver verwijderd is van een humanitaire ramp.”*
- *“Zien ze geen tv en lezen ze geen kranten. Het zou goed zijn als ze eens met de bewoners van Maarheeze en Budel gaan praten. Ook in die gemeenten zijn er beloftes gedaan over o.a. de veiligheid van de inwoners en over termijnen hoelang de asielzoekers mogen blijven. Daar zijn winkels intussen gesloten door overlast, is er beveiliging nodig op treinstations, durven inwoners 's avonds de straat niet meer op en ga zo maar door.”*

Islam-als-bedreiging-frame:

- *“Volgens de lijsttrekker is de islam een totalitaire ideologie die thuishoort in het rijtje met 'facisme, nazisme en communisme.”*

- *“Geert Wilders wil moskeeën sluiten en een verbod op de hoofddoek. Mijn hoofddoek hoort bij mij. Als ik mijn hoofddoek niet meer mag dragen, dan kan ik hier niet meer wonen.”*

Humaniteitsframe:

- *“Als deze mensen eigen huis en haard verlaten om hier te komen werken, moeten we daar met z'n allen heel zuinig op zijn. Dus iedere arbeidsmigrant een eigen slaapkamer in plaats van met z'n tienden in één ruimte.”*
- *“Het is tijd de problemen aan te pakken vanuit de onontkoombare realiteit en vanuit medemenselijkheid en niet vanuit angst en valse, egoïstische motieven. Waarbij ook de zegeningen van de multiculturele maatschappij moeten meewegen.”*
- *“We moeten onze strijd verdubbelen om degenen te beschermen die het nodig hebben.”*

Subframes

Naast het annoteren van de algemene issue-specifieke frames bij elk artikel worden ook één of meer subframes aan een artikel toegekend. Subframes dragen extra argumenten aan die duidelijk maken waar een frame (bijvoorbeeld het beperkingsframe) op gericht is. Er wordt in dit onderzoek onderscheid gemaakt in de volgende subframes: criminalisering, slachtofferschap, positieve/negatieve economische en maatschappelijke gevolgen en solidariteit en ondersteuning. In de tabel is elk subframe kort voorzien van een operationele definitie, zodat getoetst kan worden wanneer een tekstfragment betrekking heeft op een subframe.

Subframe	Definitie
Criminalisering	Migrantengroepen worden in verband gebracht met criminaliteit en afgeschild als criminelen of als een last voor de samenleving (Dumlao, in voorbereiding).
Slachtofferschap	Het beeld dat migrantengroepen slachtoffer zijn van de acties of het beleid van andere groepen. Dit frame wordt vaak gebruikt om

	empathie op te wekken of om verdeeldheid te zaaien (Dumlao, in voorbereiding).
Negatieve economische en maatschappelijke gevolgen	Het beeld dat migratie en migrantengroepen een nadelige invloed hebben op de maatschappij, bijvoorbeeld omdat ze banen/woningen inpikken en te maken hebben met integratieproblemen.
Positieve economische en maatschappelijke gevolgen	Het benadrukken van de positieve voordelen van migratie en de komst van migrantengroepen voor onze economie en de maatschappij. Bijvoorbeeld: <i>“Poolse arbeidsmigranten hebben we nodig om onze economie draaiende te houden.”</i>
Solidariteit en ondersteuning	De nadruk op hoe mensen en/of de samenleving aandacht besteden aan het beschermen en ondersteunen van kwetsbare groepen uit solidariteit en medemenselijkheid. Dit subframe is van toepassing indien artikelen spreken over dat het onze morele plicht is om migrantengroepen op een humane en rechtvaardige manier in onze samenleving op te vangen.

Citaten

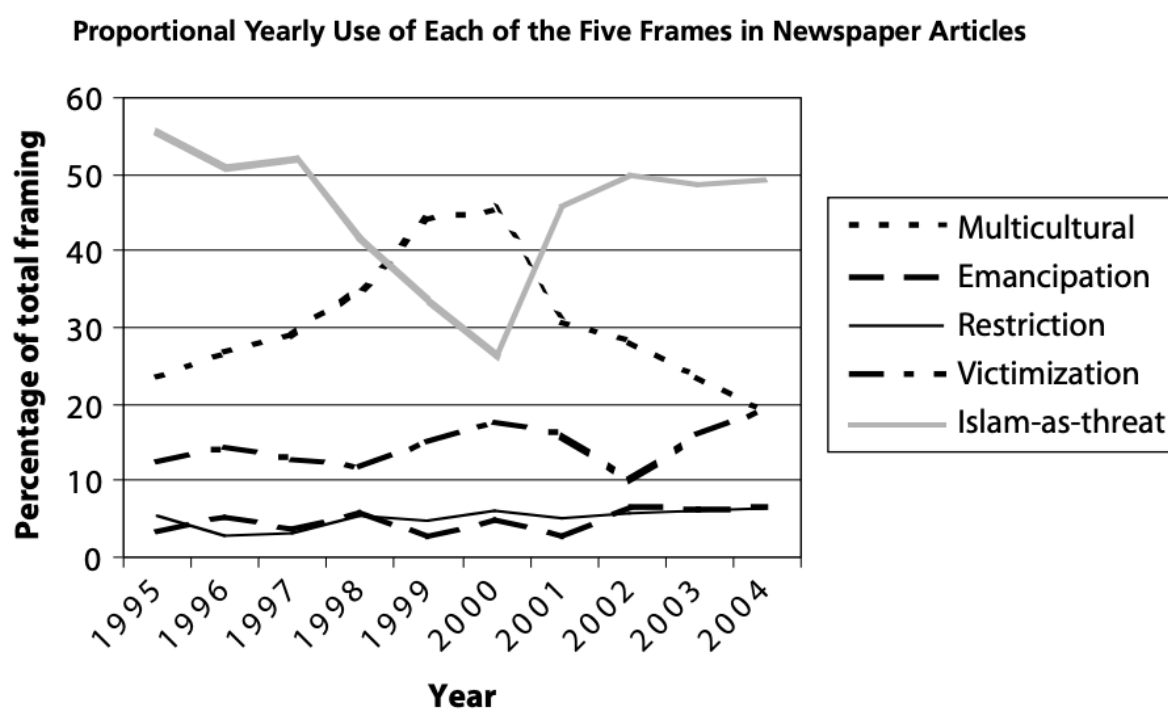
Bij elk artikel is het van belang om relevante citaten toe te voegen. Dit helpt om de context van de aanwezige frames in een artikel te begrijpen. Concreet betekent dit dus dat als de codeur bijvoorbeeld bepaalt dat het multicultureel frame van toepassing is op een tekstfragment, er een citaat van dit tekstfragment dient te worden toegevoegd dat aantoont waarom dit frame passend is. Ditzelfde geldt voor de subframes.

Bijlage B. Schematische verhouding van issue-specifieke framing (1995 – 2004)

Vliegthart en Roggeband (2007) hebben eerder onderzoek gedaan naar welke issue-specifieke frames dominant waren in Nederlandse nieuwsberichten in de periode 1995 – 2004. Dit is in figuur 3 schematisch weergegeven in een grafiek, waarin duidelijk de verhoudingen zichtbaar zijn met een oververtegenwoordiging van het multicultureel frame (1998 – 2000) en het islam-als-bedreiging-frame (2001 – 2004).

Figuur 3

Schematische verhouding van issue-specifieke framing (1995 – 2004)

Noot. Overgenomen uit “Framing immigration and integration: Relationships between press and parliament in the Netherlands”, door Vliegthart en Roggeband, 2007, *International Communication Gazette*, 69(3), p. 295-319 (<https://doi.org/10.1177/1748048507076582>).